

HRVATSKI PLANINAR

GODIŠTE 91

LIPANJ
1999
6

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA
JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22

Prvi broj izašao 1898. godine kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. Od 1949. do travnja 1991. izlazio pod naslovom "Naše planine"

Lipanj 1999
June 1999

Broj 6
Number 6

Godište 91
Volume 91

SADRŽAJ

*Slika na naslovnici:
Budućni planinarski dom
na Svetoj Geri
Foto: Darko Berljak*

XXI. Skupština Hrvatskog planinarskog saveza	161
Novi dužnosnici Hrvatskog planinarskog saveza	166
Krunoslav Milas: Idemo na Klek!	167
Slavko Lupoglavac: Staze Moslavačke gore	172
Milan Majnarić: Črmažov vrh u Gorskom kotaru	173
Čedo Josipović: Na dodiru svjetla i tame	175
Smilja Petričević: Dodoše neki novi klinči	178
Milovan Dlouhy: Kako pohraniti sunce	181
Obljetnice	183
Planinarstvo u tisku	185
Zaštita prirode	186
In memoriam	188
Vijesti	189

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-10000 ZAGREB, Vlaška 12, tel. i faks 01/48-16-558

UREDNIČKI ODBOR: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić, Tomislav Čanić, Alan Čaplar, prof. Krunoslav Milas i Tomislav Pavlin

IZDAVAČ I UREDNIŠTVO: Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22, tel., tax i automatska sekretarica 01/48 24 142, mobitel 098 283 709, e-mail adresa: hps@zg.tel.hr

NASLOVNA STRANICA I LOGOTIP: Senaid Serdarević Seno

TISAK: "Ekološki glasnik" d.o.o. D. Lomnica

SURADNJA: Članke treba slati tipkane s poredom među recima, sa što većim izborom ilustracija (fotografija, dijapozitiva, crteža, skica). Ilustracije se vraćaju autorima.

Izlazi u dvanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Pretplata za 1999. godinu je 100 kuna (za inozemstvo 50 DEM), a uplaćuje se na žiro račun izdavača broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236. Važno! Na uplatnici treba u rubrici "Poziv na broj" upisati svoj pretplatnički broj (ne JMBG), jer banka izdavača ne javlja ime uplatitelja nego samo taj broj. On se nalazi uz adresu na omotu svakoga dostavljenog primjerka. Umjesto toga može se uredništvu poslati fotokopiju uplatnice ili drugi primjerak "Posebne uplatnice". Tako će postupiti i novi pretplatnici koji još nemaju pretplatnički broj.

Tiskanje časopisa omogućuje donacija Tvornice boja "Chromos" Samobor.

Na temelju mišljenja Ministarstva prosvjete (612-10/92-01 187 ur. br. 532-03-1/7-92-9201 od 16. 3. 1992.) ovaj se časopis preporuča kao neobvezno štivo u školama.

XXI. SKUPŠTINA HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA

Odlukom Glavnog odbora od 27. 2. 1999., a prema 22. članku Statuta HPS Skupština je sazvana u subotu 22. svibnja 1999. u Starogradskoj vijećnici u Zagrebu s početkom u 11,00 sati. Poziv svim udruženim članicama HPS upućen je dopisom br. 60/99 od 23. 4. 1999., a još prije, dopisom 47/99 od 6. 4. 1999., pozvana su sva planinarska društva u Hrvatskoj da predlože svoje članove za nove dužnosnike i tijela HPS.

Prvi, svečani dio Skupštine bio je posvećen obilježavanju 125. obljetnice organiziranog hrvatskog planinarstva. Taj dio skupštine otvorio je predsjednik IO HPS Vladimir Novak, a minutom šutnje odana je počast preminulim planinarima. Slijedili su osvrti dugogodišnjeg tajnika HPS, Nikole Aleksića o 125-godišnjoj povijesti planinarstva u Hrvatskoj i dopredsjednika HPS, Drage Trošelj o sadašnjosti i budućnosti hrvatskog planinarstva, a zatim su kraći kulturno-umjetnički program izveli pjevački zbor HPD "Stanko Kempny" i djeca iz planinarsko-plesne skupine "De En Di".

1. Otvaranje Skupštine i izbor Radnog predsjedništva

Radni dio Skupštine otvorio je dopredsjednik HPS **Drago Trošelj** i predložio Radno predsjedništvo u sastavu: **Krunoslav Hornung** (HPD Beliše), **Dubravko Marković** (PD Glas Istre, Pula) i **Ankica Perić** (HPD Kamenar, Šibenik). Takav sastav Radnog predsjedništva jednoglasno je prihvaćen. Radno predsjedništvo izabralo je za predsjednika **Krunoslava Hornunga** i preuzelo daljnji tijek Skupštine.

2. Usvajanje poslovnika o radu Skupštine

Radno predsjedništvo predložilo je sljedeći dnevni red:

1. Otvaranje Skupštine i izbor Radnog predsjedništva (već obavljeno)
2. Usvajanje Poslovnika o radu Skupštine

3. Izbor Radnih tijela Skupštine
4. Dopuna članka 1,19. i 53. Statuta HPS, kojim se omogućava vodičkoj službi i njenim stanicama status pravnih osoba
5. Izvješće o radu HPS od 1995. do 1999.
6. Financijsko izvješće o istom razdoblju
7. Izvješće Nadzornog odbora HPS
8. Izvješće Suda časti HPS
9. Razrješnice dužnosnicima (predsjednik HPS, dopredsjednik HPS i predsjednik IO HPS) i tijelima HPS (Nadzorni odbor i Sud časti HPS)
10. Izbor predsjednika HPS, dopredsjednika HPS, predsjednika IO HPS, članova i zamjenika Nadzornog odbora i Suda časti HPS
11. Programska osnova HPS 1999.-2003.
12. Financijski plan HPS 1999.-2003.
13. Verifikacija članova Glavnog odbora HPS

Nekoliko predstavnika u Skupštini iznijelo je primjedbu na uvrštavanje 4. točke u dnevni red, budući da nije provedena rasprava u planinarskim društvima kako to propisuje članak 75. Statuta HPS. **Vladimir Novak** (predsjednik IO HPS): O prijedlogu vodičke službe raspravljao je Izvršni odbor, zbog karaktera predloženih promjena (uređivanje pravne osobnosti te službe i njenih stanica) i nakon mišljenja Komisije za normativne akte prijedlog je upućen izravno Skupštini, jer se u međuvremenu nije stigla provesti rasprava i sazvati sjednica Glavnog odbora. **Anton Bikić** (HPD Zagreb-Matica) i **Damir Kuzmanić** (PD Ericsson Nikola Tesla, Zagreb): To nije stvar vodičke službe, već kao prijedlog formalno nije po Statutu, pa ne može ući u dnevni red. **Krunoslav Hornung** (predsjedavajući): Javna rasprava nije provedena, pa Radno predsjedništvo predlaže da se 4. točka izostavi iz dnevnog reda Skupštine, što je jednoglasno usvojeno. Predsjedništvo daje na glasovanje takav izmijenjeni poslovnik, a Skupština ga jednoglasno prihvaća.

3. Izbor radnih tijela Skupštine

Predsjedništvo predlaže radna tijela Skupštine: za zapisničara **Alana Čaplara** (HPD Zagreb-Matica), a za ovjerovitelje **Tomislava Pavlina** (HPD Stanko Kempny, Zagreb) i **Željka Šipeka** (HPD Zagreb-Matica). Za članove Verifikacijske komisije predlažu se **Vid Marić** (HPD Klikun, Pleternica), **Mladen Grubanović** (PD HPT Sljeme), **Gordan Tomšić** (PDS Velebit), a za članove Izborne komisije: **Jeronim Ferček** (HPD Strahinjščica, Krapina), **Renato Ivančić** (GSS Samobor) i **Hrvoje Kamenjarin** (PK Marulianus, Split). Za Kandidacijsku komisiju predloženi su: **Tomo Vinšćak** (HPD Bitoraj, Zagreb), **Branka Sabolić** (HPD Dilj-gora, Sl. Brod) i **Alojz Kranjec** (HPD Gradina, Konjščina). Predložena radna tijela Skupštine prihvaćena su jednoglasno.

Verifikacijska komisija utvrđuje je da se od ukupno 155 članica HPS-a (147 društava, 6 županijskih saveza i dvije stanice GSS) odazvalo njih 83, te da Skupština može donositi pravovaljane odluke, jer one čine natpolovičnu većinu.

4. Dopuna članaka 1,19. i 53. Statuta HPS

(Ova točka nije uvrštena u dnevni red.)

5. Izvješće o radu HPS-a od 1995. do 1999.

Sažetak izvješća iznosi **Vladimir Novak**, predsjednik IO HPS: Održane su dvije Skupštine, četiri sjednice Glavnog odbora i 27 sjednica Izvršnog odbora, te je o njihovom radu redovito izvješćivano u "Hrvatskom planinaru", a cjelovito izvješće su dobili svi sudionici Skupštine. U međuvremenu je Vlada RH, na sjednici 29. 4. 1999., donijela odluku o prijenosu vlasništva sadašnjeg vojnog objekta i zemljišta na Sv. Geri Hrvatskom planinarskom savezu, a na temelju prijedloga kojega je IO HPS uputio Vladi RH.

6. Financijsko izvješće o radu HPS

Iznosi ga tajnik HPS **Darko Berljak**, a ono se nalazi u skupštinskim materijalima. Ukupni prihodi i rashodi u četiri godine bili su 1.700.000 kuna. Novac od članskih markica se izravno i neizravno vraća članstvu i ne donosi nikakve pri-

hode Savezu. U njihovoj cijeni uključeno je osiguranje članova (10.000 kn za smrtni slučaj, 20.000 za invaliditet), a ostali dio sredstava od markica se usmjerava na rad stručnih komisija HPS-a. Za časopis "Hrvatski planinar" tijekom četiri godine prikupljeno je od pretplate 312.000 kuna, a rashodi iznose 434.000 kuna. Unatoč manjku nije povišena cijena pretplate, već su razlike pokrivene na drugi način. Dio prihoda dolazi od prodaje pl. literature i sponzorstava, znatna sredstva ulažu se u dom na Zavižanu. Hrvatski olimpijski odbor osigurava plaće za dva profesionalna djelatnika Saveza, plaća međunarodne članarine i odlaske na skupštine međunarodnih saveza, te sufinancira natjecateljske športove u HPS (orijentacijsko trčanje i športsko penjanje).

7. Izvješće Nadzornog odbora HPS

Iznosi ga **Vesna Kahle**, predsjednica Nadzornog odbora. Nadzorni odbor pažljivo je pratio rad tijela HPS-a, sudjelovao na sjednicama IO i GO, kontrolirao knjigovodstvo i ostalu dokumentaciju. Utvrđen je opseg poslova profesionalnih djelatnika HPS-a i riješen problem sporne isplate djelatnice Saveza u iznosu od 7.000 kn. Rad IO i Ureda HPS bio je u skladu sa Statutom i u njihovom radu nije bilo nepravilnosti.

8. Izvješće Suda časti

Vladimir Novak, predsjednik IO, izvješćuje da nije zaprimljen nijedan slučaj za Sud časti, pa nije bilo potrebe za njegovim sazivanjem.

9. Razrješnica dužnosnicima i tijelima HPS

Čita se pismo **Ivice Piljića**, predsjednika HPS-a koje, uz ispriku za nedolazak, sadrži izvješće o zadacima koje je obavljao kao predsjednik HPS-a, sa željom za uspješan rad Skupštine i novih dužnosnika i tijela HPS. Predsjedništvo daje na glasovanje prijedlog o razrješavanju dosadašnjih dužnosnika i tijela Saveza. Razrješnica je jednoglasno prihvaćena, čime su ujedno prihvaćena i prethodno iznesena izvješća. **Vladimir Novak** zahvaljuje svim dosadašnjim dužnosnicima i tijelima HPS na suradnji tijekom prošlog mandata, a onima koji će biti izabrani želi uspješan rad.

Novi predsjednik HPS prof. dr. Hrvoje Kraljević i Radno predsjedništvo: Ankica Perić, Krunoslav Hornung i Dubravko Marković

Foto: N. Aleksić

10. Izbor novih tijela HPS

Kandidacijska komisija, nakon što je pregledala sav primljeni materijal o prijedlozima za dužnosnike i tijela Saveza izvješćuje da su pristigle četiri kandidature za predsjednika HPS i to: **Krunoslav Hornung** (prijedlog Slavenskog pl. saveza), **Hrvoje Kraljević** (prijedlog PDS Velebit), **Vladimir Mesarić** (prijedlog HPD Željezničar, Zagreb) i **Drago Trošelj** (prijedlog IO HPS). Sva četiri kandidata dugogodišnji su planinari s nizom značajnih rezultata u planinarstvu i u tom dijelu između njih ne treba praviti razliku, no osim brige o radu Saveza i njegovih tijela od predsjednika HPS u sljedećem mandatu očekuje se rješavanje pitanja važnih koja obuhvaćaju i kontakte s Vladom RH, ministarstvima, Saborom, MUP-om, HOO i sl., pa Kandidacijska komisija predlaže da se na izbornoj listi istaknu samo **Hrvoje Kraljević** i **Drago Trošelj**, koji, po njenom mišljenju, imaju potrebne preduvjete za obavljanje tih poslova. Za mjesto dopredsjednika su pristigle kandidature **Nikole Aleksića** (HPD Vihor, Zagreb) i **Zvonimira Sliepčevića** (HPD INA-OKI, Zagreb), a za dužnost predsjednika Izvršnog odbora pristigla je

samo jedna kandidatura - **Franjo Novosel** (HPD Vinica, Duga Resa). Za članove Nadzornog odbora predloženi su: **Franko Čuvalo** (HPD Industrogradnja, Zagreb), **Josip Pejša** (HPD Ante Bedalov, Split), **Branimir Anton Odicki** (HPD Naftaplin, Zagreb), **Dragutin Baruškin** (HPD Željezničar, Zagreb), **Miroslav Mesić** (HPD Klikun, Pleternica), **Dražen Lovreček** (HPD Jastrebarsko), **Jagoda Borčić** (HPD Kapela, Zagreb), **Milovan Dlouhy** (HPD Vihor, Zagreb), **Željko Poljak** (HPD KBC Maksimir), **Bruno Šibl** (HPD Zagreb-Matica), a za Sud časti: **Slavko Tomerlin** (HPD Paklenica, Zadar), **Luka Šimurina** (HPD Naftaplin), **Zdenko Anić** (PDS Velebit), **Josip Majnarić** (HPD Zanatlija, Zagreb), **Hrvoje Kamenjarin** (PK Marulianus, Split), **Goran Škugor** (HPD Japetić, Samobor). Predloženi kandidati za predsjednika, dopredsjednika i predsjednika IO predstavljani su čitanjem životopisa. **Drago Trošelj** kratko je objasnio svoje motive zbog kojih se kandidirao za Predsjednika HPS, dajući prednost predsjedniku koji bi bio iz Zagreba. **Ljudevit Staničić** (HPD Željezničar) navodi da je njihovo društvo kandidiralo **Vladimira Mesarića** i predlaže da se i on

uvrsti na izbornu listu. Radno predsjedništvo daje na glasovanje izneseni prijedlog Kandidacijske komisije, sa samo dva kandidata na Izbornoj listi za predsjednika HPS (**Mrvoje Kraljević i Drago Trošelj**), a za ostale dužnosnike i tijela kako je navedeno. Prijedlog se usvaja s 82 glasova za i 1 glasom protiv. Predsjedništvo zatim poziva na tajno glasovanje o predloženim dužnosnicima i tijelima Saveza.

U posebnoj dvorani obavljeno je preuzimanje izbornih listića, glasovanje i ubacivanje listića u glasačku kutiju, a u međuvremenu dok je Izborna komisija brojila glasove i pripremala izvješće, nastavilo se s preostalim točkama dnevnog reda.

11. Programska osnova hrvatskog planinarstva od 1999. do 2003. godine

Vladimir Novak (HPD Japetić, Samobor): U Požegi je 7. 10. 1998. održan Okrugli stol o budućnosti hrvatskog planinarstva, na kojem su doneseni zaključci koji predstavljaju temelj programskih načela, koje treba dopuniti i potvrditi ova Skupština. **Antun Lovrić** (HPD Sokolovac, Požega) komentira sadržaj i zaključke Okruglog stola: ne slaže se sa ustrojem HPS-a, jer su društva samostalne pravne osobe, predlaže osnivanje odbora za provedbu programskih načela pl. organizacije, vraćanje starog naslova Hrv. pl. društvo i podružnica. Nadalje, treba evidentirati sve pl. puteve, raspraviti sa Vladom RH status pl. objekata te osuvremeniti sadržaj Hrvatskoga planinara. **Danko Fišer** (HPD Bršljan-Jankovac, Osijek): Status vlasništva pl. objekata u Hrvatskoj nije riješen. Domovi su svojina planinara i HPS se treba izboriti za bolju zakonsku regulativu. **Bolto Gaberšek** (HPD Osorščica, Lošinj): Na razini HPS-a treba izvršiti kategorizaciju pl. objekata (što je pl. dom, kuća, sklonište) i riješiti probleme njihovog vlasništva. **Krunoslav Hornung** (predsjedavajući): Pritom se treba obratiti Normativnoj komisiji HPS, koja prati sve zakonske propise. **Darko Berljak** (tajnik HPS) pojašnjava problematiku pl. objekata. HPS pokušava naći cjelovita rješenja, a prije svega napraviti kategorizaciju objekata, ali to premašuje mogućnosti Gospodarske komisije, koja je za to zadužena. Vlada RH otvara prostor za rješavanje tih problema, o čemu svjedoči primjer objekta na

Sv. Geri. Gospodarsku komisiju treba osposobiti za rješavanje tih problema. **Milivoj Rihtarić** (HPD Dugi vrh, Varaždin i Komisija za odlikovanja) upozorava na nered u prijedlozima za dodjelu pl. odlikovanja. Tijekom deset godina primljeni su prijedlozi za odlikovanja samo iz 35 društava; prijedloge treba slati na vrijeme s potpunim podacima. **Tomislav Pavlin** (HPD Stanko Kempny i Komisija za puteve): U Hrvatskoj ima 300 registriranih markacista, od čega samo 150 djelatnih. Pojedina društva ne odazivaju se na pozive Komisije i ne šalju tražene obavijesti o svojim putevima Komisiji, pa zato kasni registracija pl. puteva. Neka društva i pojedinci samosvojno markiraju puteve, ne poštujući jedinstveno znakovlje. Zatražena je pravna zaštita hrvatske pl. markacije. **Antun Kruljac** (HPD Pliva): Treba ishoditi izuzeće planinara od Zakona o turizmu, kojim se onemogućuje organiziranje višednevnih izleta. Treba osuvremeniti program Tečaja za vodiče, a vodičima pravno osigurati status turističkih pratitelja. **Dragutin Valečić** (HPD Vrapče, Zagreb): Komisija za vodiče vršila je pritisak na vodiče društvenih izleta, želeći ih ukinuti. Zahtijeva se sastanak društvenih vodiča s Komisijom za vodiče. Dvadeset društvenih vodiča potpisalo je peticiju koja je predana Skupštini. **Krunoslav Hornung** (predsjedavajući): To treba riješiti na razini Komisije za vodiče i na Zboru vodiča.

Uz uvažavanje svih prijedloga i primjedbi iznesenih u raspravi prihvaća se programska osnova Hrvatskog planinarskog saveza za razdoblje 1999.-2003.

12. Financijski plan HPS 1999. – 2003.

Darko Berljak, tajnik HPS, pojašnjava pojedinosti financijskog plana, kojeg je za ovu godinu već usvojio Glavni odbor. Poziva društva da redovito i na vrijeme podmiruju račune za članski materijal, jer to olakšava rad stručnih komisija Saveza i omogućava pravovremeno plaćanje police osiguranja za članove.

13. Verifikacija članova Glavnog odbora

Darko Berljak pojašnjava sastav GO i model po kojem se ustrojava u dijelu predstavnika župa-

nijskih saveza i Planinarskog saveza Zagreba. Iako je navedeno u pozivu za Skupštinu da spomenuti savezi donesu popis svojih članica (ime društva s njihovim pečatom i ovjerom), to nije učinjeno. Nakon toga, putem pregleda prodanih članskih markica tim društvima došlo bi se do ukupnog broja planinara/članova tih saveza i na temelju toga ustanovio broj njihovih predstavnika u Glavnom odboru HPS. Skupština usvaja zaključak da ti savezi rečene popise dostave u HPS u roku od mjesec dana, te da se onda po statutarnom modelu ustroji Glavni odbor.

14. Razno

Iako ta točka nije bila u dnevnom redu, zbog čekanja na izvješće Izborne komisije pojedini predstavnici u Skupštini iznosili su svoja zapažanja bez donošenja zaključka i glasovanja.

Josip Majnarić (HPD Zanatlija) izvješćuje da njegovo društvo planira izgraditi razglednu piramidu iznad Hunjke. **Željko Šipek** (HPD Zagreb-Matica): Nismo zadovoljni radom Saveza. Neki problemi se ne rješavaju i prenose sa skupštine na skupštinu. Treba organizirati i ustrojiti preostale županijske saveze i na razini HPS riješiti status vodiča. **Ninel Mihelčić** (HPD Petehovac, Delnice): Nije utemeljeno da čitav niz sekcija i komisija želi pravnu osobnost kada to već imaju uređeno u planinarskim društvima, savezima i HPS-u. **Tomislav Čanić** (HPD Visočica i Željezničar, Gospić) izvješćuje o radu gospićkih društava i poziva na suradnju u časopisu Lički planinar. **Martin Žarić** (HPD Strilež, Crikvenica): Poboljšati vodičku službu. Pitanje Komisiji za puteve: Što je s obilaznicom "Po planinama Hrvatske"? **Tomislav Pavlin** (Komisija za pl. puteve): Komisija priprema novu "Hrvatsku obilaznicu" kao zamjenu za prijašnju republičku transverzalu. Pojašnjava koncepciju nove obilaznice (kontrolne točke bile bi isključivo vrhovi, a priznanja bi bila stupnjevana) i sadašnje stanje i izmjene na Velebitskom pl. putu.

10. (nastavak): objavljivanje rezultata izbora za dužnosnike i tijela HPS

Izborna komisija čita svoje izvješće o provedenom glasovanju. Ustanovljeno je da tri predstavnika nisu podigla izborne listiće, odnosno da je glasovalo 80 članova Skupštine, od čega su 2 listića bila nevažeća. Za Sud časti izabrani su **Josip Majnarić** sa 53 glasa, **Zdenko Anić** - 47 i **Slavko Tomerlin** - 46, a za njihove zamjenike **Hrvoje Kamenjarin** - 39, **Zoran Škugor** - 32 i **Luka Šimurina** - 27 glasova. Za Nadzorni odbor izabrani su **Jagoda Borčić** - 61 glas, **Željko Poljak** - 57, **Bruno Šibl** - 51, **Dražen Lovreček** - 43, **Miroslav Mesić** - 42, a za zamjenike **Milovan Dlouhy** - 38, **Dragutin Baruškin** - 31, **Franko Čuvalo** - 27, **Josip Pejša** - 22 i **Branimir Anton Odicki** - 19 glasova. Na dužnost predsjednika Izvršnog odbora izabran je **Franjo Novosel** sa 78 glasova. Za dopredsjednika HPS izabran je **Nikola Aleksić** sa 53 glasa, dok je drugi kandidat **Zvonimir Sliepčević** dobio 25 glasova. Za predsjednika HPS izabran je **Hrvoje Kraljević** sa 65 glasova, a **Drago Trošelj** dobio je 13 glasova.

Novi predsjednik i dopredsjednik HPS obraćaju se kraćim govorima Skupštini iznoseći svoje želje i zamisli o radu HPS-a i pozivaju na suradnju. **Franjo Novosel**, novi predsjednik Izvršnog odbora kao mandatar predstavlja sastav toga tijela: **Vladimir Novak** (HPD Japetić, Samobor), **Dubravko Butala** (HPD Dubovac, Karlovac), **Ana Bakšić** (PDS Velebit), **Vladimir Sor** (HPD Grafičar, Zagreb), **Bernard Margitić** (HPD Željezničar, Zagreb), **Vlatko Šulentić** (HPD Petrov vrh, Daruvar), **Boris Bjedov** (HPD Pliva, Zagreb), **Darko Domišljanović** (HPD Gradina, Konjščina), **Željko Šipek** (HPD Zagreb-Matica) i **Goran Gabrić** (HPD Mosor, Split).

Nakon ovoga, Radno predsjedništvo zaključuje Skupštinu u 15,20 sati.

Zapisničar: **Alan Čaplar**

Ovjerovitelji: **Tomislav Pavlin** i **Željko Šipek**

Prema članku 24. Statuta HPS i članka 10. Poslovnika o radu Skupštine ovo je skraćeni zapisnik Skupštine HPS održane 22. svibnja 1999., koji se putem objave u "Hrvatskom planinaru" upućuje svim udruženim članicama Hrvatskog planinarskog saveza.

NOVI DUŽNOSNICI HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA

Prof. dr. HRVOJE KRALJEVIĆ - PREDSJEDNIK HPS

Rođen je 16. 3. 1944. g. u Zagrebu. Završio je klasičnu gimnaziju i teorijsku fiziku na PMF-u u Zagrebu. doktorirao matematiku, a od 1983. g. redoviti je profesor na matematičkom odjelu PMF-a i od 1991. g. njegov dekan. Član je Matice hrvatske, a od 1992. g. dopisni član HAZU. Kao član HSLS-a od 1998. godine zastupnik je u Zastupničkom domu Hrvatskoga državnog sabora.

Od 1961. godine član je PDS "Velebit". Do 1965. intenzivno se bavi alpinizmom, ispenjao je pedesetak smjerova u Hrvatskoj, Sloveniji, BiH, Italiji, Švicarskoj i Norveškoj. Uspeo se na dvadesetak vrhova iznad 4000 m, sudionik je planinarsko-alpinističkih pohoda u Švicarsku i Francusku, instruktor na alpinističkim školama, a bio je i član Gorskog službe spašavanja.

NIKOLA ALEKSIĆ - DOPREDSJEDNIK HPS

Rođen je 24. 2. 1937. g. u Osijeku. Gimnaziju je završio u Osijeku, a Višu pedagošku školu, smjer tjelesna kultura, u Zagrebu. Cijeli radni vijek proveo je u PSH i HPS, od toga 30 godina kao profesionalni tajnik. Na Fakultetu za fizičku kulturu i u PSH stekao je stručne naslove instruktora, vodiča, Gorskog spašavatelja, trasera orijentacijskih natjecanja i skijaškog učitelja. Jedan je od organizatora svih velikih akcija PSH i HPS (proslave 100. 110. i 120. obljetnice, sletovi, Dani planinara, VPP-a, izgradnje i održavanja planinarskih objekata posebno na Velebitu i dr.). Član je uredništva "Hrvatskog planinara". Odlikovan je najvišim planinarskim priznanjima. Bio je član PD "Jankovac" Osijek 1954-56., PD "Zagreb" 1957-69. i HPD "Vihor" Zagreb od 1969. do danas.

FRANJO NOVOSEL - PREDSJEDNIK IZVRŠNOG ODBORA HPS

Rođen je 13. 7. 1951. g. u Gornjoj Reki kod Jastrebarskog. Po struci je građevinski tehničar. Član je PD "Jastrebarsko" 1960-95. i PD "Vinica" Duga Resa od 1995. g. do danas. Od 1974. g. do 1978. g. i 1982-87. bio je tajnik društva, 1978-80 pročelnik sekcije za održavanje planinarskih puteva, te predsjednik 1981. g. Završio je ljetnu i zimsku školu za vodiče i stekao naslov vodiča. Suosnivač je stanice vodiča Karlovac, njen tajnik 1993-97. g. i do danas njen pročelnik. Predavač je u planinarskim školama, autor dnevnika i vodiča Jaskanskog planinarskog puta, te više izdanja planinarskih značaka i razglednica. Bio je član IO HPS u proteklom sazivu.

IDEMO NA KLEK!

prof. KRUNOSLAV MILAS, Zagreb

Ne bih htio biti običan, jer ljudi najradije čitaju putopise, a biti originalan, vrlo je teško. Svedjedno, pokušat ću opisati onako kako pero kazuje, kako se odvija sjećanje...

Dr. M. Hirtz (NP 1954. str. 534)

Vozim karlovačkom autocestom. Moj dvanaestogodišnji sin Stjepan je pored mene. -Tata, a kaj bumo na Kleku? Pa bili smo već tamo.- Opet ćemo, sine, - odgovaram. - Lijepa je to planina. A pored toga, ovo je Klekova godina.-

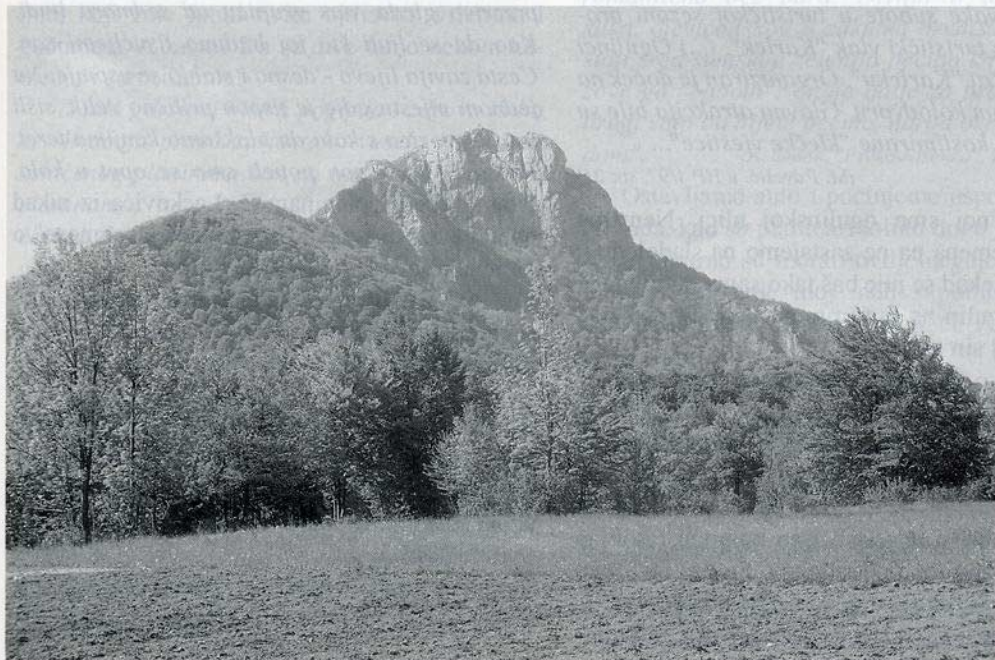
I tako leži ovaj div leđima prirastao na zemlji; veličanstven, uzvišen prizor za oči navikle na sićušno promatranje, dragocjen sadržaj oporavka za umornu maštu. Opći izgled velikog diva uistinu je krasan, tek valja požaliti što udaljeniji obrazovani svijet o toj zagonetnoj planini zna dosad tako malo, jer ona je u svojoj vrsti jedinstvena. Kad bi ova čudnovata igra prirode bila poznatija, obrazovana bi Europa putovala nepoznatom, neznatnom, skromnom Ogulinu i ondje se začuđeno divila visokoj stvaralačkoj vještini prirode.

(O. Ostrožinski, Klek; prijevod s njem. V. Blaškovića, NP 1954. str. 258)

- Klekova godina? Znam da je vrh lijep. Bili smo gore, a videl sam ga i na putu za more. Je lijep, ali ne vidim da je baš tak važan da moramo ići opet gore, - skeptičan je Stipe.

- Godine 1874. tamo su postavljeni temelji hrvatskom planinarstvu. Poznati austrijski planinar, zadivljen njegovom ljepotom, predložio je nekolicini naših ljudi da osnuju planinarsko društvo. Prošlo je odonda ravno 125 godina. Velika je to obljetnica za ovako mali narod. Zato mi planinari ove godine slavimo.-

Jednog proljetnog popodneva 1874. "u zahladu oblastne sad županijske zgrade", - tako priča Budisavljević, podno stjenovitoga Kleka u Ogulinu, profesor univerziteta u Grazu, dr. Johannes Frischauf susreo se s tada mladim upravnim činovnikom Budom Budisavljevićem, na koga je bio upućen kad je pošao u područje Velike Kape-

le i Like na planinarsko krstarenje i botanički naučno-istraživački rad. Tom susretu prisustvovao je Budin prijatelj i drug Vladimir Mažuranić, sin pjesnika "Smrti Smail-age Čengića", također tada mladi upravni činovnik u Ogulinu, pravni historik i, kasnije, predsjednik Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

Taj susret bio je utoliko presudan, i upravo zato historijski, što je Frischauf dao neposredan poticaj Budi Budisavljeviću, a preko ovoga i Đuri Pilaru, da u već posve sazrelim uvjetima ostvare svoju raniju zamisao i osnuju društvo...

(V. Blašković, "Hrvatsko planinarstvo")

- A tata, kako se nekad tamo putovalo?-

- Vlakom do Ogulina, a kasnije kako je tko znao.-

Jedne lijepe jesenje večeri dovezli su se planinari grupe Direkcije PTT iz Zagreba vlakom u Ogulin. Nešto kasnije kamion nas je vozio prema Jasenku.

(S. Kandijaš, NP 1950. str. 215)

- Išli smo i nas dvojica vlakom u Ogulin, ponosno se prisjećaj moj mali znatiželjnik.

- Jesmo sine, jesmo. "Karlekom". Tada smo se i uspjeli na Klek. I pješice vratili u Ogulin. Drugu si polovicu puta uredno kukao stazom da ti više ne možeš.-

Počam od 22. lipnja 1996. od Zagreba do Ogulina svake subote u turističkoj sezoni prometovao je turistički vlak "Karlek". (...) Ogulinci dadoše pečat "Karleku". Organiziran je doček na željezničkom kolodvoru. Glavna atrakcija bile su vrlo dobro kostimirane "klečke vještice"...

(M. Pavešić u HP 1/97, str. 21)

U glavnoj smo ogulinskoj ulici. Nemamo mnogo vremena pa ne zastajemo na sladoledu u centru. - Nekad se nije baš tako samo autom jurilo kroz Ogulin na putu prema Velikoj Kapeli, - uzdiše moj sin pitanjem.

- Nikako, maleni, - prihvaćam i pravim se da ga ne razumijem. - Nekoliko smo puta i mi iz društva znali unajmiti kamion do Jasenka kad bi išli na Bijeke stijene. Jednako smo se i vraćali do Ogulina.-

- A ti nisi u mladosti išao konjima i kolima gore?- nevino me podbada sin. Šutim, jer znam da me želi naljutiti. Vraća mi za sladoled.

Dok pijemo "špricer" dolazi seljak i mi se po-

Ognjoslav Utješinović Ostrožinski (1817-1890), nastavnik više vojne škole u Karlovcu, objavio je 1842. u časopisu "Der Pilger" prvi opis Kleka

gadamo za cijenu kola. (...) Vrativši se spremamo naše stvari i točno u šest sati naša kola kreću u smjeru Kleka.

Pred nama u priličnoj blizini uzdiže se uvis ponosna Klekova stijena. Vidimo ju zapravo u silueti, koja je starački ozbiljna. Nekako nas prezrivo gleda, nas grupicu od sedmero ljudi. Kao da se ljuti što joj budimo tisućljetni san. Cesta zavija lijevo - desno i stalno se uspinje. Na jednom mjestu gdje je uspon prilično velik, sišli smo četvorica s kola da olakšamo konjima teret. Prošavši taj uspon popeli smo se opet u kola, čitam sjećanja planinara Z. Lackovića iz nikad objavljenog dnevnika "Planinarske uspomene" o putovanju ovuda ljeti 1938. godine.

- Od Ogulina se najčešće ipak pješćilo cestom i kamenjarom uzbrdo. Satima. I to još po mraku, - nastavljam svoju priču.

Tiha je zimska noć. Vlak nas je ostavio u Ogulinu i svjetlo njegova zadnjeg vagona lagano je nestajalo u mraku. Čavli naših cipela zgrabili su prema Kleku, tome nekada glasovitom sastajalištu duhova i vještica. Slavo i Emil živo debatiraju o hranjivosti vinove loze, dok ja sređujem u glavi utiske doživljaja na putu i u vlaku. (...) Tu i tamo vide se tragovi snijega, dok

je cesta puna blata, opisuje I. Bumba odlazak grupe zagrebačkih alpinista na Klek u proljeće 1939.

(HP 1942., str. 131)

- Kad su svi toliko voljeli Klek sigurno je i put do gore rano markiran,- zaključuje moj sin.

- Pola stoljeća im je trebalo, sine. Ni više ni manje,- odgovaram spremno.

Na dan 6. travnja o. g. upriličila je Središnjica hrv. plan. društva iz Zagreba zajednički izlet na Klek kod Ogulina. Tom prilikom su dva člana društva, Konrad Egi i Vjekoslav Cvetišić markirali put na Klek, čime je udovoljeno davnoj želji planinara koji polaze u svako doba godine na Klek, a omogućeno je pojedincima i početnicima da se, bez bojazni da zalutaju, uspnu tom markacijom najkraćim i ne baš napornim putem na sam vrh Kleka. Markacija počinje od kamenoga Molinarijeva mosta preko Dobre...

(HP 1925., str. 90)

- Koji su to bili vajni planinari da su čekali punih pola stoljeća od osnutka da markiraju uspon na planinu koja im je bila toliko važna da su je stavili kao simbol i u svoj znak?! Svaka čast na brzini! Da bi reč rekel!- čudi se mali.

- Prilična je ovo bila zabit, Stjepane, pa je i narod bio praznovjieran i sumnjičav. Bilo im je čudno da su se odjednom pojavili neki gradski ljudi koji žele lutati ovim njihovim vrletima i gudurama. A zašto? Da se dive tamo nekom kamenju i šumetinama!-

Ti jaki gorštaci bistra pogleda i zdrava duha ne shvaćaju pravo zašto tako veselo kuca srce ushićenog planinara baš na tim pustim vrletnim planinama, ne slijede sa čeznućem njegovu čežnju, da se proveru tim grebenima i skalinama, gdje se uz tihu pjesmu vjetra i omorika udomila fantazija prepuna dugih priča o nevidljivim silama crnih šuma i sablasnih stijena i o od pamtiviljeka začaranom starcu Kleku (...)

I taj gorštak ne dā da mu dirneš u to vjerovanje, ne dā da mu kroz selo u ime planinarske kulture crvenim znakom bilježiš put na naše Alpe; on ih iza tebe još svježije briše blatom, da mu po tom znaku ne dodu zloguke žene sa začaranog vrha u njegovu sirotnu potleušicu, u kojoj je bilo već dosta nesreća i zala.

(V. Cvetišić o markiranju Kleka u HP 1922. god., str. 9)

- Čudni neki i praznovjerni ljudi, odmahuje mali glavom.- Sumnjam da mi vjeruje. O tome na Internetu nije ništa vidio! A mi vozimo dalje.

Stižemo u samo podnožje Kleka. Stijene su se strmo izdigle pred nama. Bjelsko. Ulazimo u mjesto. S lijeve se strane pojavljuje poznata stijenja. Baba.

- Ako je baba ovdje, gdje joj je djed,- podbada me mali. Uostalom, jednom si mi pripovijedao da su bila dva ovakva kamena.-

- Jesu sine, bila su dva. Ili su barem tako nekad pisali pametni ljudi. August Šenoa, Bude Budisavljević. A oni su valjda znali. Ali gdje je danas djed, to ti ja ne znam. Možda su ga ljudi srušili, ili je sam pao, tko zna,- mudrujem ja.

- A možda ga nije ni bilo,- zaključuje Stjepan. - A nije ni taj Šenoa baš sve morao znati. Možda mu se pričinilo. Kao domaćim stanovnicima, vještice i vilenjaci. Tko zna kaj su oni sve znali videti pred sto godina.-

S gore brijao hladan vjetar, zakopasmo se u naše bunde, naprtismo se u naša kola. Ja sjedoh uz svoga pobratima. Činilo mi se da smo brzo-plovci na suhom, da jurimo u neznani kraj; jer kad prodosmo kraj Turković-Sela, kad minusmo crnosivu glavicu starca Kleka komu se i dva i tri puta poklonih, puče pred nama gorska krajina, romantična bez para. Divnih li tajanstvenih slika, djevičanskog li zakutka hrvatskog (...). Tu stoji sred šumskog zelenila pećina kao stup, puk zove ga "babom"; ondje dalje za brdom vidi se drugi stup od bijele pećine, narod okrsti ga "djedom".

(A. Šenoa, "Preko Jasenka", Vijenac 1880.)

Ostavljamo auto i počinjemo uspon na Klek. Nekada, kad su planinari toliko dugo putovali na Klek, sigurno su morali ovdje negdje i spavati,- mudro zaključuje moj mali suputnik. -Tko bi bauljao po ovom kamenju po noći. Pa da si još i nogu strga!-

- U pravu si, sine. Ovdje se i usput i spavalo. Na sijenu, po štagljevima.

Nakon dva sata stigli smo u selo Bjelsko, gdje smo odmah naložili sobarici da prisloni ljestve uz naš "hotel", da se možemo popeti u posebno naručene odaje. Nakon obilne večere, u naravi slanine i kruha, a u mislima ostaloga, usnuli smo blaženi san. Slaveku je iz sijena virio samo prirast na licu, prozvan nos, dok smo Emil i ja bili

zabavljeni slaganjem svojih kostiju i žila, da ne bi zima, koja nas je srdačno tresla, što preskočila.

(I. Bumba, HP 1942. str.131)

Uspinjemo se. Za pola sata smo na domu. Stjepan nije mnogo kukao. Poznaje put, znao je da je dom u blizini, ali nije imao volje trošiti snage za dodatna pitanja. Na domu me je prvo zamolio telefonsku karticu. Jer, trebao se svako javiti u Zagreb. Znete kolike su obveze dvanaestogodišnjaka!

Nakon odmora na domu nastavismo uzbrdo, a on opet započe redati pitanja.

- Kako se nekom pred sto godina dalo patiti po ovom kamenjaru?-

- Voljeli su prirodu, sine,- odgovorih. - Kao i mi danas.- Glas mi nije baš uvjerljivo djelovao.

Rado se sjećam uspona na Klek što sam ga ljeti 1908. poduzeo s dvojicom odvažnih drugova od strme livade koja vodi na zapadnu klekovsku kosu, te skrenuli po strmom kamenom žalu pod pećine, koje se vide iznad planinarskog puta duž zapadne kose, nešto prije zavoja na sjever. Penjanje po tim pećinama bilo je naporno, ali nije bilo pogibljivo, jer su hridi obrasle grmljem i drvećem. Držeći se kod penjanja odviše zapadnog smjera, nismo dosegli samog vrha već smo sišli na planinarski put na mjestu gdje ostavlja stepenice pod sjevernom stijenom i zakreće kroz kratak žlijeb na položeni proplanak sa crnom zemljom, te odavle prosljedili put na vrh Kleka.

(V. Cvetišić, "S planina i gora IV", Zagreb 1933.)

Na vrhu smo. Pitanja opet naviru. -Što je ono pored staze gdje smo upravo prošli? -Heliodrom,- odgovaram. -Za slijetanje helikoptera.-

Potaknut mojim odgovorom odmah nastavlja pitanjem: -A tako bi sigurno najlakše i najbrže došli do Zagreba?-

- To je istina, Stjepane. Ali, da li je to planinarenje?-

Došli smo u Lučko, iz letjelice "Bell 12" već su bila izvađena sjedala, kako bi nas unutra što više stalo, i desetak nas se uguralo u helikopter. Sjeli smo na naprtnjače i poletjeli prema Ogulinu. Gužva i način sjedenja podsjetili su me na nekadašnja romantična putovanja na Klek kad bismo autostopirali neki traktor da nas preveze

do Bjelskoga. Jedina je razlika bila da ovog puta jurimo brzinom od preko 200 km na sat na visini od 50 metara. Za desetak minuta već smo preletjeli pokraj Karlovca i nastavili uz Dobru, a nije prošlo ni dvadeset minuta i već je i Ogulin bio iza nas. Uz grmljavinu elise počeli smo se naglo dizati uz samu južnu stijenu i kao u liftu došli smo pod sam vrh. Na izlazu iz Omladinskog smjera na planinarsku stazu, nedavno je izgrađen heliodrom promjera oko sedam metara, na koji se metalni kukac vrlo elegantno spustio 22 minute nakon polijetanja iz Zagreba. Nimalo planinarski, ali taj novi pogled na krajolik i Klek iz zraka uistinu je nešto neponovljivo i poseban doživljaj.

(D. Berljak, HP 1997. str. 18)

Čeznutljivo je pogledavao heliodrom. To planinarenje s helikopterom najviše mu se sviđalo. - Začas si ovdje, planine gledaš odozgo, a i doma si prije. Za kompjutorom, - zaključuje sebi u bradu.

Nakon odmora na vrhu i uživanja u razgledima, krećemo natrag. Moj boravak na vrhu, priznajem, protekao je u neprestanom držanju maloga na oku da ne zaviruje previše niza stijene nizbrdo. Svuda se pentrao, svuda tumarao. A meni je naprosto bilo najljepše sjediti na kamenom stupu onog čudovišnog repetitora na vrhu i uživati u pogledu na dolinu oko Ogulina.

Spuštamo se. Stjepan se prisjeća da smo pred dvije godine na ovom mjestu ugledali lincuru.

- Pričao si da je to zaštićena planinska biljka, kao i runolist. I da ih ljudi ne beru. A onda si mi doma pročitao onaj tekst o runolistu...-

- I ti baš sve moraš upamtiti,- kažem. Takve stvari trebaš zaboraviti. Nisu ni svi planinari uvijek na isti način čuvali prirodu.-

- Jeste i vi planinari baš neki,- ne zaboravlja mali.- Prvo uništite, a onda se kao brinete.-

Pogledima tražimo runoliste, ali nigdje ni jednoga. Tek na stijenama ispod sebe vidim ih nekoliko, ali ti su vrlo maleni. Spuštamo se niza stijenu u pravcu zvanom "Biskupova kapa". Uz put nailazimo na lijepe primjerce. Kitimo naše šešire prvim primjercima. P. pronalazi velike runoliste, ali imao je prilično muke dok ih je pobrao jer su bili smješteni na strmoj i glatkoj stijeni. J. ima sreću; nalazi samo velike komade, neke i sa dvostrukim cvijetom!

Trgamo ih bez korijena. P. mi usput priča da mu se nekoliko runolista ispuknulo iz zemlje zajedno s korijenom, no on je korijen natrag zakopao u zemlju. Time je učinio plemenito djelo (!) spram prirode. To se međutim svakome zna dogoditi, da istrgne runolist s korijenom.

Mi više ne trgamo za sebe već za naše prijatelje u Zagrebu. (...) Na domu jedna se planinarka divila mojim runolistima i žalila da ne može naći ni jednoga. Ja samo joj se smilovao i poklonio "pušlek" runolista koji sam nosio u ruci...

(Iz dnevnika jednog planinara na Bijelim stijenama pred više od šezdeset godina)

Toliko usput o ekologiji i očuvanju prirode na Velikoj Kapeli, a mi nastavljamo sa spuštanjem prema domu. Prolazimo ispod okomitih stijena. - Bilo je i dosta uspona po ovim okomitim stijenama, zar ne tata?- gleda on table postavljene u spomen poginulim alpinistima, a onda zuri uza stijenu.

Bilo je, sine, bilo. I mnogi su ih ispenjali. Neki su, eto, nažalost, i stradali. Ima mnogo smjerova ovdje u stijeni, ali nemoj da ti ja o tome pripovijedam. Slab sam ti nešto s alpinizmom. Ima ti ovdje stijena Kleka, tu je i Poklek, a dalje su Klečice. Smjerova koliko hoćeš. Dodaš li im

varijante bilo bi ih i tridesetak, kažem mu ja i odmah se ograđujem. Nisam ti baš siguran, zaustavljam moguću bujicu njegovih pitanja. Ja više ne mogu. Kuda baš sve ja. Neka mu netko drugi priča o alpinizmu!

I tako sam, idući sa sinom na Klek, ponovio kako njemu tako i sebi ukratko poneke crtice iz bogate povijesti planinarskih pohoda na Klek.

A sin me Stjepan natjerao da se prisjetim i da doma još jednom prolistam požutjele stranice Hrvatskog planinara. I ne samo njih. Gdje sam god zakopao po svojim planinarskim knjigama, pro-našao sam poneku natuknicu o Kleku. Prisjetio sam se mnogo toga vezanih za naših 125 godina postojanja. Pa red je onda poneku i zapisati, zar ne? Treba čitati, prisjetim ponovo sam sebe, jer knjige sve znaju.

Eh Klek, Klek, alaj si me izmučio!

-Tata, neću te više gnjaviti s Klekom, časna riječ.- obeća mi konačno Štefek sjedajući u Bjel-skom ponovo u automobil. Vidi me mali kako se mučim, pomislim, pa je konačno zašutio. Odah-nem. Konačno tišina! Možda i zaspe na putu do doma!

- Tata,- prekine ipak tišinu nakon koje minute. - A tko se prvi popeo na Bijele stijene?-

STAZE MOSLAVAČKE GORE

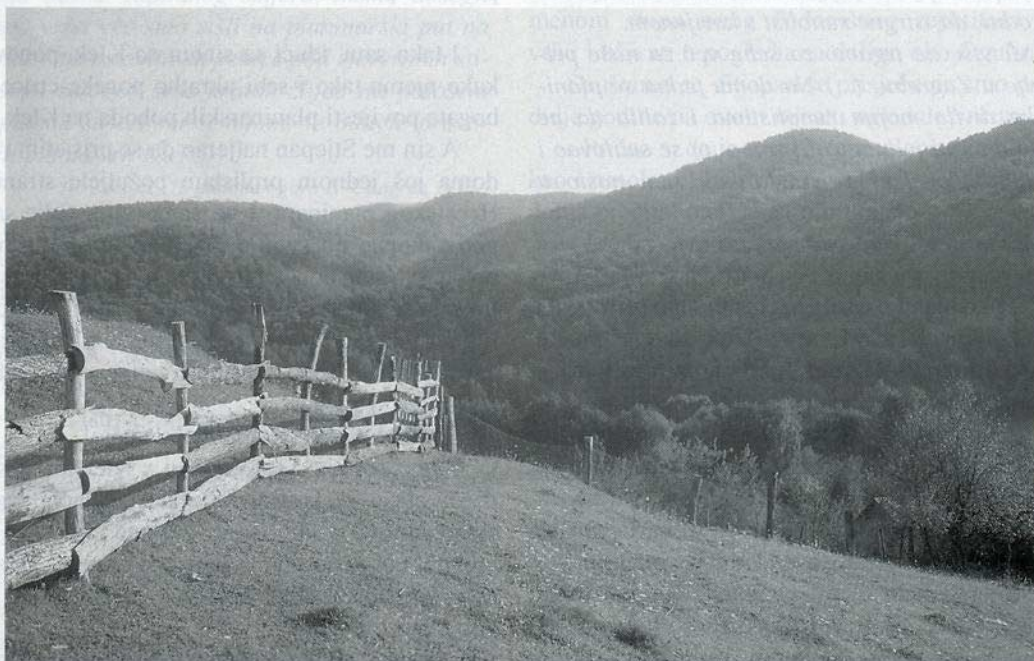
SLAVKO LUPOGLAVAC, Kutina

Moslavačka gora je malo posjećivana gora usprkos činjenici da je samo osamdesetak kilometara udaljena od Zagreba. Najveća je zapreka planinarima koji žele posjetiti Moslavačku goru njezina razmjerno loša prometna povezanost. Željezničke postaje Popovača, Voloder ili Kutina prilično su udaljene od markiranih staza (oko 10 km), a autobusnih je linija preko tog područja nedovoljno, tako da se i ljudi koji žive u selima podno Moslavačke gore voze osobnim vozilima.

Znajući za to, moslavački planinari nastojali su najljepša mjesta na gori povezati markiranim stazama još od 1992. godine. Sada su ta mjesta povezana jedinstvenom stazom kojom se većina takvih lokacija može obići za sedam do osam sati lagana hoda. Zbog razvedenosti gorskih kosa, to je bio vrlo težak zadatak, pa su tako neke zanimljive točke ostale po strani za one ljubitelje prirode koji ne žele provesti puno vremena hodajući.

Mnogi planinari dolaze organizirano vlasti-

tim autobusima i traže da ih mi vodimo stazama. Tako me u proljeće 1999. ugodno iznenadio poziv na planinarenje mogega dobrog kolege Nena da iz Stanice vodiča Zagreb, i to ne baš onim stazama koje su označene, nego onima koje su vrlo malo ili nimalo posjećivane. Kako sam ja strastveni obožavatelj staza i stazica Moslavačke gore i dosta svoga slobodnog vremena provodim u istraživanju njenih potoka i mnogobrojnih gorskih kosa, mogao sam Nenadu ponuditi velik izbor. Utvrdili smo trasu izleta: obilazak istočne strane gore, od Lovačkog doma "Vilenjak", preko vrha Kozara (371 m), najvišeg vrha Humka (487 m), vidikovca Vis (437 m) do planinarskog doma "Kutinica". Hodajući po toj "novoj" stazi planinari su mi postavljali mnoga pitanja. Nekima je četiri sata hoda bilo premalo i htjeli su vidjeti još neke predjele koji nisu bili toga dana u planu, međutim, bilo je i onih kojima je i četiri sata hoda bilo previše.

U Moslavačkoj gori

Foto: Ž. Poljak

Na planinarenju je toga dana prvi puta bila i moja kolegica Đenka, pa smo uz gulaš i domaće vino u planinarskom domu dogovorili još jedan obilazak kojim ćemo obuhvatiti krajeve što ih tada nismo obišli. Planiran je obilazak dijela staze počevši od jezera Mikleuške, kroz kanjon i Crkveni jarak preko Visa u Planinarski dom.

Tako smo nakon mjesec dana dogovorili sastanak kod crkve u Kutini i odatle pošli autobusima do kamenoloma, a dalje uz pomoć gojzerica.

Na jezeru u Mikleuškoj priredili smo odmor za doručak. Nakon toga slijedio je uspon na Dugačku kosu pa nagli spust u kanjon. Staza je tu strma i na mjestima skliska, tako se vrlo korisnom pokazala sajla postavljena tjedan dana prije. Planinari koji nisu vični spuštanju niz skliske stijene, bili su puni pitanja zašto nismo sve to zaobišli, ali nakon uvida u (ne)mogućnosti ostalih silaznih staza, na kraju su bili vrlo zadovoljni i priznali kako nisu vjerovali da na jednoj tako niskoj i pitomoj gori kao što je Moslavačka može biti tako zahtjevnih staza.

Od kanjona put vodi dalje uz korito potoka Crkveni jarak preko mnogih stjenovitih kaskada, slapića i tobogana do ruševina pavlinskog samostana Bela crkva, od kojeg je ostao samo djelić zvonika visok četiri metra. Samostan je sagrađen u 13. st., a za vrijeme turskih osvajanja potpuno je razrušen tako da je od njegovih zidina ostalo vrlo malo ostataka.

Od ruševina do Visa (444 m) ima nekih 30 minuta laganog hoda. Na Visu zastadosmo radi uživanja u pogledima na Papuk, Psunj i Kozaru. Da je vrijeme bilo sunčanije, vidik bi sigurno sezao dublje u Bosnu.

Dio planinara uspeo se i do Humke, a ostali su se odmah spustili u Planinarski dom. Nakon posjeta Humci svi smo se našli u Planinarskom domu, gdje su se uz domaće vino i veselu planinarsku pjesmu prepričavali dojmovi sa staze i planirali novi obilasci.

Zahvalan sam prijateljima iz Stanice vodiča Zagreb za ove divne izlete. Nadam se da će naših susreta biti još i da će planinari poželjeti nove ljepote što ih skriva Moslavačka gora.

ČRMAŽOV VRH U GORSKOM KOTARU

MILAN MAJNARIĆ, Rijeka

"Nedjelja, 15. srpnja 1997. Vrh je osvojen! A sad polako nazad kod Tomice na gemiš".

"Poštovani planinari, Upisna knjiga odnešena na sušenje u šutu* kod Šimunovićevih. Vraća se drugi tjedan. Upišite se na ovaj papir pa ćemo ga naknadno nalijepiti u knjigu. Pozdrav, Jones."

Na ova sam dva duhovita zapisa naišao u upisnoj knjizi na Črmažovom vrhu, jednom od nekoliko vrhova viših od tisuću metara kojim su okružene Delničke Polane nadomak Delnica.

Ostavljamo automobil kraj lovačke kuće na Polanama i kraj šterne "Suočovke" upućujemo se

za markacijom prema Črmažovom vrhu. Trava tek niče, ali zato su jaglaci, šumarice i encijani već prošarali gorske livade.

Staza nas vodi strmim kolskim putem od kojeg je sada ostao samo dubok jarak. Njime su se prije spuštali vozovi sijena nakošenog po sjenokošama na obroncima Črmažovog i okolnih vrhova. Sve su se ove livade nekoć kosile. Kasno popodne pravio se voz i krenulo bi se prema šutama. Na velikim nizbrdicama i kosinama odjekivale su zapovijedi: *Rajsaj! Otpre! Zapre! Vlejce! Drže!* Trebalo je puno umijeća i vještine da se taj voz sijena spusti i doveze na odredište. Nije bilo nikakvo čudo da se voz i prevrnuo. Kotrljali su se barilci i žbajнке, pucali su drveni dijelovi na kolima. Svega se toga radosno prisjećamo dok polako napredujemo prema vrhu.

* "Šuta" - jednostavna drvena nastamba koju su stari Delničani podizali na svojim udaljenim zemljišnim posjedima. Sastojala se od štale, sjenika i dijela za boravak ljudi.

Drveni Križ na Črmažovom vrhu

Foto: M. Majnarić

Na livadama kojima prolazimo svaka starija bukva trula je i šuplja. Sve su to posljedice pro-ljetnih čišćenja sjenokoša od staroga lišća. Tada bi se lišće skupilo u gromaču oko bukve i potom zapalilo. Drvo je tako nagorijevalo i stradavalo. Nije se čuvalo stablo nego zemljište i trava.

S obližnjeg Tomić vrha javlja se kukavica sa svojim karakterističnim *ku-ku, ku-ku*. Nakon pedeset minuta hoda evo nas na cilju. Tek sada nalazim potvrdu zbog čega se Črmažov vrh baš tako zove. Sve miriše po divljem luku (*Allium victorialis L.*), samonikloj biljci odličnoj za salatu i pripravu raznih narodnih lijekova, koju Delničani u dijalektu zovu "črmaž".

Na vrhu (1104 m) je kamena piramida s drve-nim križem, stol i klupe. Ispod nas su Polane, Dedin, Ravna Gora i Tuk. U daljini su Bjelola-sica sa svojom snježnom kapom, Višnjevica, Bi-toraj, Maj... Zanimljivo je i upravo nevjerovatno koliko je bogat i sadržajan vidik s ovoga vrha. Tjeme mu je na sreću ostalo golo, tako da nije čudno što je tako lijep vidikovac.

Kutija s upisnom knjigom postavljena je

1997., a drveni križ 1992. godine, zahvaljujući brizi i trudu članova HPD "Petehovac" iz Delni-ca. Posjetitelji su, nažalost, još uvijek najčešće samo Delničani. Slično je i sa zanimljivim osta-lim vrhovima koji ga okružuju: Jezerski (Štim-čov) vrh (1024 m), Mali Petehovac (1072 m), Veliki Petehovac (1106 m), Anček vrh (1072 m) i Tomić vrh (1114 m). Ipak, najljepši od njih je Črmažov vrh.

Planinari koji dolaze u Gorski kotar mogu uspon na Črmažov vrh kombinirati s obilaskom Petehovca. Asfaltiranom cestom treba se spustiti na Polane i zatim produžiti na Črmažov vrh. Ili drugi način: u Delnicama skrenite kod benzinske crpke s glavne ceste Rijeka - Zagreb i kroz podvožnjak u Grabnju uputite se četiri kilometra asfaltiranom cestom na Polane. Dalje je lako.

I na kraju, još jedan zapis iz upisne knjige: "*Bajne Polane su kao u pjesmi u okrilju Črmažovog vrha. On ponosno stoji i bdije nad našim šutama. Drveni križ, iz kamena našeg kao da je iznikao. Ponosno stoji i čuva zavičaj naš. Polanci 1997. godine*".

NA DODIRU SVJETLA I TAME

Neki psihološki aspekti speleologije

ČEDO JOSIPOVIĆ, Zagreb

Speleologija je izvanredna aktivnost za promatranje raznih psiholoških fenomena, pokušaj razumijevanja samoga sebe i vlastite životne sredine. Dakle, života uopće. Intenzivan kontakt s prirodom i raznovrsni međuljudski odnosi izazivaju kod čovjeka razna duševna stanja. Pokreću se emocije. Živi se. Učimo razumijevati sebe i druge. Stječemo iskustvo.

Podimo od samoga dolaska u speleološku organizaciju. Novi ljudi. Novi prostor. Nova aktivnost. Neki se ljudi lako uklapaju u nove i nepoznate okolnosti, a neki teže. Za pojedince je to pravi stres. Često potpuna promjena načina življenja. Šok za cijelo biće. Bezbroj pitanja i nejasnoća stvaraju kaos u glavi. Sve ga to privlači, ali... osjećaj neprihvaćenosti, nesigurnost, sram i mnoge slične nelagode mogu se vući mjesecima ili čak godinama. Netko ih očisti prije, netko poslije, a ima i onih koji ih se nikada ne riješe.

Interesantno je razmisliti što se događa u ljudskoj psihi na samom terenu, u akciji. Splet emocija i duševnih stanja. Na ulazu u špilju ili jamu netko je grozničav u želji da što prije ude i osjeti ljepotu podzemlja. Drugoga prožima strah, dok je treći indiferentan, zapravo i ne ide mu se unutra. Otvor jame je izazov za ljudsko biće. Fizički stvarni izazov sa svim svojim objektivnim i apstraktnim karakteristikama. Nešto što pokreće lavinu osjećaja, strahova i nada.

Sam ulazak u špilju ili jamu, prijelaz iz svjetla u tamu stvara nova stanja svijesti. Upravo ovi trenuci su zanimljivi za promatranje. Pri ulasku u jamu većih dimenzija javlja se strahopoštovanje. Koncentracija se povećava. Prelazak preko ruba izaziva sjećanja na neke davno duboko potisnute strahove. Nekima noge klecaju, ali idu dalje. Strah i hrabrost nisu na suprotnim stranama; oni postaju jedno. Što će tko osjećati nije samo pitanje iskustva. Niz drugih faktora je u igri: fizička pripremljenost, odmornost, stanje u drugim domenama života (npr. problemi na poslu ili u obitelji). Tu je i zadovoljstvo sudjelovanja u

nečemu neobičnom, intrigantnom. Nepoznati svijet, nepristupačan "običnim smrtnicima", leži nam pod nogama. I dok nestaju i blijede glasovi sa površine, dočekuje nas ciljano dozivanje u podzemlju. Ono je ponekad vrlo nejasno i neartikulirano, te tek izoštravanjem svih naših čula, uključivanjem intuicije, obavljamo svoj dio posla ispravno. Odgovornost, svijest pripadanja grupi i jedinstvenost se povećavaju.

"A u jami tama vlada..." Neki drugi svijet. Mir i vječnost podzemlja se prenosi i na posjetitelje. Neobični oblici nastali tisućljetnim kreiranjem raznih sila Prirode, sada djelomično obasjanih i oživljenih treperavim svjetlom karbitki stvara najneobičnije uobrazilije. Očaranost i zadivljenost čudnim formama opija dušu. Ponori, meandri, blato, sige i kristalno čiste kaskade, te niz drugih pojava mogu posjetitelja voditi od ushićenja do panike. Voda - potoci, jezera, slapovi i nakapnice oživljavaju špilje. Podsjećaju ljude na neminovnost ciklusa stvaranja i nestajanja. Tu se jako dobro vidi nestalnost fizičkog postojanja. Zakoni, nama znani ili neznani, htjeli mi to ili ne, ostvaruju se. Poručuju nam: stopi se i uživaj! A nije lako; slijede drugi doživljaji. Zamisli: čekanje u mraku; žubor vode koji izaziva slušne halucinacije; vlagu koja pronalazi put između premoreni mišića do "srži kostiju"; kletve izgovorene jer je netko napravio čvor u

slapu ili smo "otkrili" da su stijene između kojih smo prošli odmerni prije nekoliko sati, sada nekako bliže; razočaranje kad ne možemo proći dalje ili strah, kad smo premoreni u dnu opasne jame, a onda netko otkrije tajni put u još teže prolaze... Zamisli vožnju u polunapuhanom čamcu preko podzemnih jezera. Ili jezu koja prostruji tijelom pri pomisli kako bi bilo da se povrijediš u nekom, daleko od površine, uskom, nepristupačnom meandru...

Ako se netko dugo i intenzivno bavi speleologijom, on prolazi kroz nebrojeno mnogo razno-likih situacija. Čovjek sazrijeva. Uči se ispravno reagirati. Nešto što ga je plašilo, poslije rutinski obavlja. Postaje sigurniji u sebe i ljude koji ga okružuju. Postaje stabilniji kao pojedinac i kao dio grupe. Panika postaje gotovo nepoznat pojam, premda nikad ne znamo u što će nas još život "uvaliti". Strah, nepotrebna briga, sumnja i neodlučnost daleko su vjerniji pratioci i iskusnih, provjerenih špiljara. Puno više nego što početnici i pretpostavljaju. Ali tu je i odlučnost i volja da se sve što je nelagodno prevlada: razmjenjuje se iskustvo; probijaju se oklopi straha i razvija se samosvjesnost, vjera u sebe i vlastite sposobnos-

ti; stvara se unutrašnji mir koji nam pomaže ispravnije postupati u svim nepredvidljivim situacijama.

Izlazak iz podzemlja također izaziva određene osjećaje, a kakvi će oni biti obično najviše ovisi o prethodnom doživljaju. Poslije lagane šetnje zasiganim kanalima obično su ljudi ispunjeni optimizmom i laganom euforijom. Ali nakon cjelodnevnog puzanja kroz uske meandre, blato i vodu, sve to popraćeno napornim penjanjem preko spitova i čvorova, opterećen s dvije-tri transportne vreće, izlazak može biti doživljen sasvim drugačije...

Ljudi se mijenjaju i zaboravljaju. Ponekad uopće nisu svjesni što ih je dovelo u speleologiju. Dubljim promišljanjem prepoznali bi se stvarni motivi, ponekad i oprečni površnim pretpostavkama. Druženje, fizičko gibanje, boravak u prirodi, avanturizam, znanost ili... Što to tjera čovjeka da izlaže svoj dragocjeni život opasnostima, da se moka i promrzo probija sve dublje u utrobu majčice Zemlje? Kakva je nagrada? Osjećaj zadovoljstva jer je u tom vječnom mraku osvijetlio još jedan djelić najintrigantnije nepoznanice, prodro je makar trunku dublje u razumi-

Čarolija podzemnoga svijeta

Foto: D. Paar

jevanju samoga sebe. On može, vrijedi, ostvaruje, živi! Sposoban je, realizira što je zamislio.

Sam izlazak na površinu i nije često toliko bitan kao taj susret s vlastitim bitkom u podzemnim avanturama. Sukob s Prirodom je zapravo sukob sa samim sobom. Sukob ili susret!? Učimo se zakonima koji su čvršći od pravila koja mi postavljamo. Ne može se glavom kroz stijenu. Istina je: učimo i na tuđem iskustvu, ali najbolje osjećamo na vlastitoj koži. Teorija i praksa.

Da li je to mazohizam dovesti se u razne neugodne situacije? Ne bih rekao! Čovjek ima unutrašnju potrebu za progresom. A to može postići jedino dovodeći se pred nove i teže prepreke. Život kao takav ionako nas uvijek postavlja pred raznolike probleme. Zašto bi onda bilo loše da čovjek sam odlučuje pod kakvim će okolnostima raditi na svome razvoju. Upravo prepreke daju smisao životu. Zahvaljujući njima rastemo i sazrijevamo. Tu se ispoljava naša unutrašnja snaga. I dobro je kada čovjek uviđa koji su problemi za njega prihvatljivi. Špiljar

početnik u preteškoj akciji može zaključiti da speleologija nije aktivnost za njega, te ju jednostavno bez riječi napustiti. Iskusni psihofizički sposoban speleolog će uživati i imati razne emocije oduševljenja prilikom posjeta lako savladivim objektima, ali da bi istinski napredovao i davao kvalitetniji doprinos sredini, on treba sudjelovati u mnogo zahtjevnijim poduhvatima. Tu može doći do izražaja prikupljeno teorijsko i praktično znanje. Na osnovu toga on rješava i nove probleme kreativno i efikasno. Možda će kombinirati danima ili mjesecima kako doskočiti određenoj prepreci, možda će to neko vrijeme pasti u zaborav, ali će je vjerojatno ipak riješiti. Već sam pokušaj ima veliku vrijednost u razvoju čovjeka. A uspješno pronađeno rješenje nas ispunjava zadovoljstvom i ponovo nam potvrđuje: ako postoji problem, postoji i rješenje.

Veliki fizički naponi iscrpljuju čovjeka. Posebno u uvjetima u kojima se špiljari kreću. Uobičajeni obrambeni mehanizmi popuštaju i na površinu izbijaju prikrivene karakteristike nje-

gove prave prirode. Ponašanje se kod nekih ljudi može drastično promijeniti, ponekad postaje potpuno suprotno od uobičajenoga. Tako i najsmireniji mogu se pretvoriti u paničare. "Vječni optimist" počinje mrmljati i predviđati katastrofu. Kod nekoga nekad duboko zablokirana mržnja, sada otrovnim strelicama pogađa prisutne sudionike. Ili opet, s druge strane, netko tko je uvijek bio tih i povučen, sad hrabri ostale i daje kreativne ideje kako efikasno ići dalje. Nije lako uvijek predvidjeti kako će tko reagirati u teškim i opasnim uvjetima. Ali što je čovjek iskusniji i stabilniji, to će njegovo ponašanje biti primjerenije i ispravnije u danim okolnostima.

Zanimljivo je promatrati i utjecaj grupe na pojedinca i obrnuto, te općenito funkcioniranje grupe u akciji. U dobro organiziranim akcijama svatko zna svoje mjesto i pokušava efikasno izvršiti preuzeti zadatak. Tu možemo posebno obraditi vodstvo i ulogu vođe. Vođa može biti službeni i prirodni. Službeni vođa je osoba koja organizira i vodi određenu akciju. Međutim, on ne mora biti i prirodni vođa. Prirodni vođa je osoba koja ima urođene sposobnosti za sagledavanje situacije kao i organizatorske sposobnosti. Kad je to sve potkrijepljeno i s bogatim iskustvom onda je i logično da ta osoba preuzme vodstvo u situacijama kada službeni vođa počinje gubiti kontrolu nad razvojem situacije. Naravno, preduvjet je da ta osoba ima povjerenje i podršku

ostalnih sudionika. Problemi mogu nastupiti ako službeni vođa ne uvida da nije dorastao situaciji, te ne želi prepustiti vodstvo u danom momentu sposobnijem čovjeku. Ali to je rjeđa pojava, pogotovo u društvu gdje vlada suradnički, a ne natjecateljski duh. U zahtjevnim i dobro isplaniranim akcijama često se događa da ima više ljudi s karakteristikama prirodnog vođe. Za vrijeme velikih napora većina njih može naizmjenice preuzimati ulogu vođe. Svi oni osjećaju tko u kojoj situaciji ima najviše sposobnosti za vođenje ka zajedničkom cilju. Tako se događa da je netko određeno vrijeme bio nosilac aktivnosti, a nakon toga kao poslušna robot izvršava zadane mu radnje. I takve ekipe imaju najviše šanse za uspjeh, jer kad većina više nema snage i ideja, netko preuzima vodstvo i revitalizira situaciju. Poželjno je da se u svakoj špijarskoj sredini dozvoljava da i manje iskusni ljudi organiziraju akcije. Treba ih hrabriti i podržavati. Tako će se stjecati i razvijati samopouzdanje. Takvi pojedinci tvore čvrstu jezgru špijarskog društva, pogotovo ako oni vide u drugima prijatelje i suradnike, a ne konkurente.

Netko reče: "Ljudi brzo uče tek kad naiđu na prepreke." ili "Uvijek ima izlaz. Ako nijedan drugi, onda onaj na koji smo ušli." Dakle, diskusija se otvara...

(Pretisak iz Velebitena 28, str. 12-14)

DOĐOŠE NEKI NOVI KLINCI

Ili: Preporod planinarstva u Zadru

SMILJA PETRIČEVIĆ, Zadar

HPD "Paklenica", društvo koje je nekada bilo na samome vrhu planinarskih društava, u ratu se ugasilo. Neki pomisliše "nikad više", ali se prevariše. Niknu novo društvo na starim temeljima, dođoše stari momci, nove snage, staro-mladi planinari i još neki novi klinci.

Pojavi se "mali" Vajo, zine pa zagriže poveći zalogaj, mnogi pomisliše da će se udaviti. Drugi opet pomisliše "poslije nas sve će se raspasti" i već su ronili suze nad bivšim društvom. Ali se svi prevariše. Proguta Vajo onaj zalogaj, a odne-

kud se pojavi i nova sila, stari planinar, sada predsjednik, koji je onom društvu platio "lastru" i sa svojim vezama i vezicama osigurao materijalnu pomoć za obnovu doma u Paklenici. Zrakomlat ili vrtirep dovuče teži materijal do kuće Jole i Marije, posljednjih Mohikanaca na ovim prostorima Velebita. Niknu čitava jedna plejada mladih ljudi, sve se to dovuče do doma, nešto čak kroz Paklenicu na svojim plećima, orlovi poletješe nebom Velebita, i eno ih gore, gradi se, radi, pili, uređuje, a skoro svake nedje-

lje Mile, Kleo, Vuke, Brane, Zdene rade i svrdla-ju, zaista se prihvatiše ozbiljno posla, jer je posli-je odlaska vojske naš dom u Paklenici postao jad i bijeda. Stolovi i stolice razbijeni, kao da su slo-novi plesali valcer. Sav inventar, kako kuhinjski tako i sobni, nesta u vidu lastina repa, deke i pokrivače i sve ostalo "popapala maca", pa osta dom gol kao kakvo goluzdravo ptiče.

- Jao selu kuda vojska prode - veli narodna poslovice.

- Glavno je da smo živi i zdravi i čitavi, da smo svi tu na okupu, da je kuća čitava i sve ćemo to mi srediti i urediti - reče Vajo odmah iza rata kada sam došla u dom i kada su me suze oblile od žalosti. Neki dan sam čula da je zidni kompas i barometar negdje kod naših dragih Ličana koji su bili gore za vrijeme rata, pa ih ovim molim neka budu tako dobri i plemeniti i vrate nam naše, jer kako kaže naš narod: "oteto prokletu".

Najprije je uređena kuhinja. Postavljene su pločice u kuhinji i blagavaonici. Uz pomoć svoje plavoooko djevojke Ive, nježne poput mimoze, dovede Vajo kuhinju do čistoće jednog laboratorija. Još nešto visećih kuhinjskih elemenata i za-blistat će kuhinja u punom sjaju.

- Treba urediti i stražnju prostoriju te od nje napraviti blagovaonicu i boravak za vas sta-re grintavce, da nam ne dodijevate što dimimo, a kada nastane gužva bit će tu pomoćni ležajevi - veli Vajo.

Spavaonice sa sjeverne strane su preuređene, umjesto kreveta postavljeni su skupni ležajevi, tako da je s tim povećan kapacitet za spavanje. Svaki ležaj ima svoje pokrivače tako da se ne moraju nositi vreće za spavanje, bar ljeti dok je toplo. Dovoljno je ponijeti kakvu staru navlaku ili napraviti ekološku vreću kakvu sam vidjela u Sloveniji: kupi sa 2 i pol metra kakve tanke i jeftine robe, sašije se vreća, tamo gdje je glava pod-vrne se za jastučnicu, prošije s dvije strane, stavi se jastuk ili komad robe i tako se usput sprečava da se vreća ne okreće s vama dok se prevrćete u krevetu. A dobiva se i više mjesta u rancu.

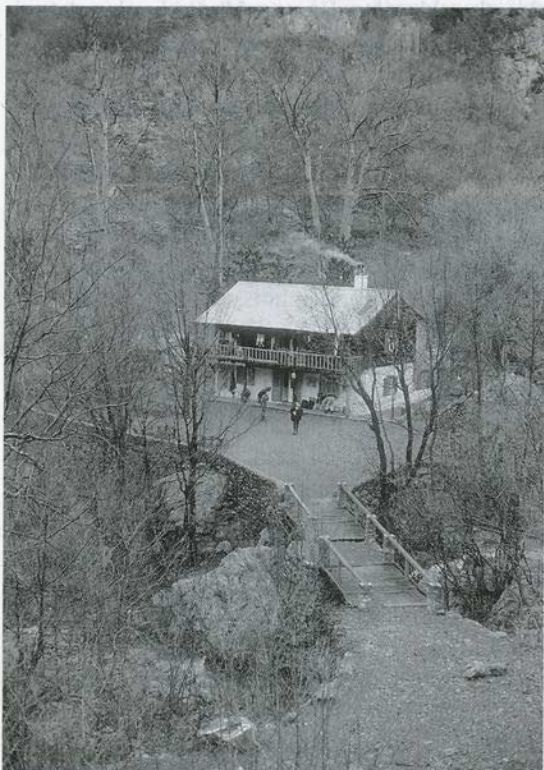
Uređuje se i okolica doma. Stare napukle grede, izjedene od crvotočina, zamjenjuju se no-vima. Dom dobiva novu patinu, ali se ništa ne mijenja od starog izgleda. Napravljena je nova ograda preko potoka Paklenice ispred doma.

Postavljeni su i stolovi, a u planu su još dva veli-ka stola s klupama. Sređena je i čadavica, dobila je novo ognjište, napu i dimnjak, tako da ne roniš suze dok se griješ oko vatre ili nešto pečeš.

- Još kad bi se našla koja parica za električne solarne ćelije, bio bi to pun pogodak, san snova - veli Vajo.

Nažalost, svi smo u besparici, Tiho i nepri-mjetno tonemo svi u bijedu. Da smo kakvo nogo-metno društvo, imali bismo para kao pijeska. Ovako: koga briga za neko planinarsko društvo, za besposlenu i besperspektivnu mladež koja po-lako tone u porok i drogu, ili odlazi preko granice trbuhom za kruhom. I ono malo što postoji, živo-tari brigom nekolicine trenera entuzijasta.

Idemo dalje. Markacisti na čelu s Vukom, Utvom, Gosparom, Acom, Željkom očistiše stare staze i obnoviše markacije, a negdje postaviše i nove (Vlaški grad - Paklenica, Vlaški grad od Modrića). Ponovo je u funkciji Paklenički plani-narski put sa svim kontrolnim točkama, svaka točka ima svoj pečat (već je ukraden ovaj na

*Dom u Paklenici, briga i ponos zadarskih planinara
Foto: A. Čaplar*

Ivinim vodicama, svaka nam čast, imamo monopol za lopovštinu). Usput je tiskan i "Planinarski vodič i dnevnik PPP-a" s prekrasnim fotografijama i potankim opisima puteva, staza i prilaza. Tu knjižicu možete kupiti u domu ili je naručiti pouzecom od Zvonimira Šarića (adresa: Jerolima Vidulića 9, 23000 Zadar, tel. 023/434-239).

Markiran je i VPP od Sv. Brda preko Malovana i Vaganskog vrha pa do Marasovca. Iako je taj put očišćen od mina, ipak vas ovim putem najtoplije molimo da ne skrećete s markirane staze, niti da pravite kratice. Sjeverne padine Velebita bile su dostupne onoj zvjeradi s istoka koja je za sobom ostavila "bombončice". Pogotovo nemojte sketati od bunara Marasovac prema bivšem domu u Štirovcu.

- Ostaje još markiranje staze Veliko Rujno - Malo Rujno - Račabuša, pa bi se tu spojili s Tatekovim markacijama prema Stapu i tako bi se mogla otvoriti Južnovelebitska obilaznica - veli Vuke. Vodila bi od Stapa do Vlaškog grada, s time da se na svakih dva do tri sata uredimo planinarsko sklonište. Eno ga, Vlaški grad je gotov, Ivine vodice (iako pokradene) nekako funkcioniraju, tu je dom u Paklenici, pećina na Bojincu će se osposobiti za sklonište, uređena je kuća na Zavrati, pa Stap, pa dalje prema Jelovoj ruji, pa zamisli da dobijemo i kakvo sklonište u objektu na Panasu - završi Vuke svoj plan jednog ljetnog popodneva dok smo u Zadru pijuckali hladno piće, a preko mog balkona ocrtavali su se obrisi Velebita u ljetnoj izmaglici.

Došli su i pauci, bezobrazno drski i hrabri mladi penjači. Prkose svakoj stijeni, visinama, okomicama, vertikalama. Na Dan državnosti priredili su svojim sugrađanima pravi spektakl u športskoj dvorani, na čelu sa svojom pročelnicom Majom, pokazujući svo umijeće i vještinu svoga zanimljivog športa. Najveće divljenje izazvala je mala paučica Klara koja je svojom vještinom izmamila pljesak čitave dvorane. Skoro svake nedjelje vidimo ih kako vise po Anića stijeni, ili Stapini, ili za ljetnih dana na Puntij Bajlo, pa kad im dosadi, odriješe konopac, i - direkt u more. Vidimo ih i za zimskih dana u športskoj dvorani na umjetnoj stijeni. U toj dvorani svi treniraju sve i svašta, pa ako se desi da kome doleti koja lopta u glavu, nadam se da im je glava

tvrda. A šišmiši? Svaka jama je njihova. Najnovije otkriće su jame na Kamenjnoj galeriji (ima ih nekoliko). Zanimljivo je da je jedan od vodiča tih šišmiša pravi otočanin, kojemu je more egzistencija, a planine ljubav. I zato se nemojte čuditi ako negdje u vrletima Velebita osjetite miris mora, ako do vaših nosnica dopre miris pečene ribe ili vidite dalmatinski bronzin kako visi, a u njemu se kuha brujet od ugora ili škarpine, ili ako u našem domu vidite hobotnicu s krakovima kako se peče ispod peke, s krompirićima. Konačno: veteran Tatek, doajen planinarstva na ovim prostorima, markirao je sve oko Stapa, uredio prekrasna izletišta, očistio staze, malo uz pomoć Renatinu, većinom sam. Bilo je tu i dosta mina, ali ih je većinu razminirao Komarac. Riskira pomalo i vlastitu glavu, jer su naši pametnjakovići postavljali mine kako bi im palo na um, sijali ih gdje treba i ne treba, tako da je jedan mještananin iz Ljubotića platio glavom tu nesmotrenost na Dalmatinskim vratima. Prilikom proslave Sv. Ante Komarac je uklonio 11 mina, a jedna je ostala upitna (kutije su od 12 komada), ali dvanaeste mine nema. Možda je gospodin Medo s njom odletio u nebeske visine, ne znamo, pa vas molimo da ne lutate oko, strogo se držite markacija!

Na Stapu je postavljena i nova pumpa za vodu, jer je netko od naših genijalnih planinara ostavio vodu u pumpi prije zime, i kada se voda smrznula pumpa se raspala. Kod skloništa na Stapu je postavljen i "bojler na sunčevo grijanje". Mirna ga je obojala u crno, pa se možete i tuširati.

Planira se i ljetna kuhinja i spremište za drva, ali za Stap nemamo mladih ljudi koji bi se uhvatili posla, a mi stapovci pomalo smo stari i umorni, osim Tateka koji bi uvijek nešto radio, gradio, rušio, sjekao, ali je sam.

Zahvaljujući don Tomislavu, mještanim i skupini zagrebačkih planinara koji su se lani našli na proslavi Sv. Ante, kupljen je veliki lonac pa ćemo, ako Bog da i Sv. Ante, ove godine kuhati "pašte i fažola" za sve naše drage goste i planinare. Prije smo kuhali u malim loncima i sve se pojelo, iako je svatko imao svoju hranu.

Eto toliko, pozdravlja Vas Vaša Smilja Petričević, zvana Luce.

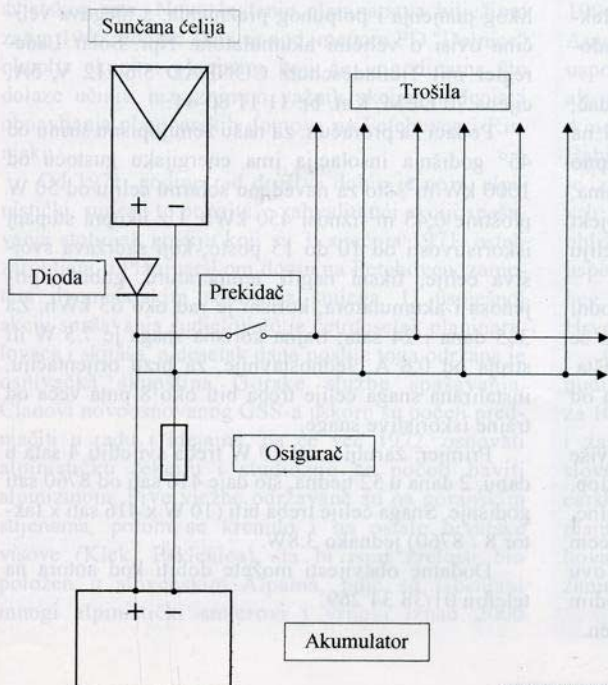
KAKO POHRANITI SUNCE

Ing. MIŠO DLOUHY, Zagreb

Sunce je izvor energije za naš planet. No kako sačuvati tu energiju kada sunce zade? Moderna tehnologija ima jednostavno rješenje: sunčana ćelija, tzv. solarni panel. Kada sunce obasja ćeliju, struja napaja trošila, a višak električni akumulator gdje se pohrani za noć ili za oblačno vrijeme. Sklop je jednostavan za ugradnju, pouzdan, nečujan, nije štetan za okoliš, lako se održava, nije skup i zato je idealan za rasvjetu, radio i TV u planinarskim skloništima i za druge objekte koji nisu priključeni na električnu mrežu. Ugrađen je 1990. g. u planinarsku kuću Vinište, a 1997. u kuću Jančaricu.

Za ugradnju je potrebno priskrbiti:

- Solarnu ćeliju proizvodnje Končar 12 W, 12 V, što će zadovoljiti potrebe triju rasvjetnih mjesta, radio prijamnika ili malog crno-bijelog TV prijamnika. Cijena je oko 700 kn.
- Akumulator 12 V, najmanje 100 Ah, može biti i rabljeni, ali ispravan. Povoljna je kombinacija mala snaga sunčane ćelije i veliki akumulator, jer tada otpada regulator punjenja i pražnjenja.

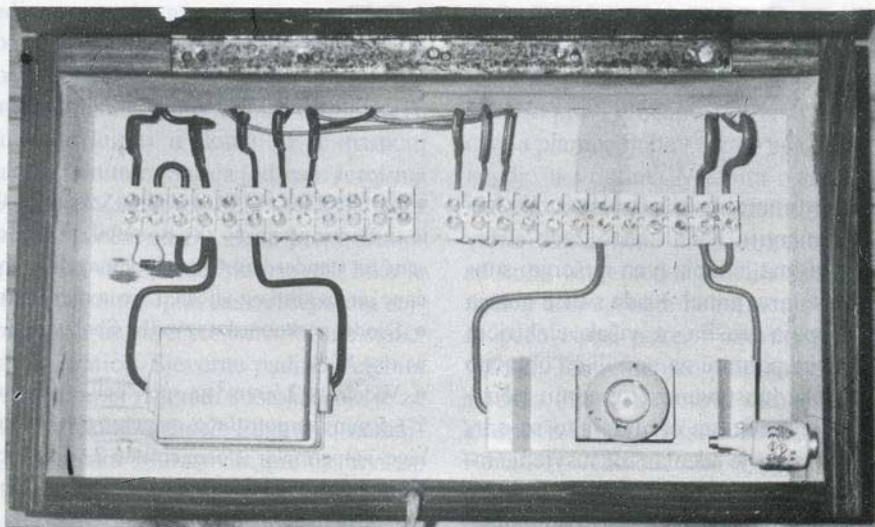
- Žarulje 12 V, 10 W, u štednoj izvedbi, najprikladnije su štapne prenosne za automobil, ili u izvedbi "uradi sam" sa standardnim fluo-cijevima, ali su ove nepouzdanije jer su kratkog vijeka. Cijena oko 70 kn.
- Diodu: niskoomsku izvedbe Shotky 2A, 60 V, cijena oko 8 kn.
- Vodič $2 \times 2,5 \text{ mm}^2$ za spoj "ćelija - akumulator" i $2 \times 1,5 \text{ mm}^2$ za potrošače, osigurač 6 A, prekidači, utičnice, ampermetar istosmjerni do 2A (nije obavezan, a mjeri struju koja istječe iz ćelije), redne stezaljke, montažni materijal.
- Okvir za ćeliju i učvršćenje na krov ili zid, po želji napravu za pomični nagib.

Ćeliju treba montirati tako da sunčeve zrake padaju okomito na njezinu površinu. Tada će struja punjenja akumulatora biti maksimalna, što ovisi i o osjetljivosti sunca, temperature u ćeliji, napunjenosti akumulatora itd. Nagib ćelije: za promjenljivi nagib, ovisno o tome koje je godišnje doba:

- ljeto: 30 stupnjeva
- proljeće - jesen: 50 stupnjeva
- zima: 75 stupnjeva

za fiksni nagib 40 do 70 stupnjeva, ovisno o tome kada je najveća godišnja potrošnja.

Čelija treba biti zaštićena okvirom od profilnog čelika i sigurna od utjecaja vjetra i snijega. Na stražnjoj strani nalazi se utikač, na koji treba (najbolje lemljenjem) priključiti vodič i provesti ga najkraćim putem do razvodnog ormarića, gdje treba ugraditi diodu za sprječavanje povratne struje, te dalje do akumulatora, na propisne olovne aku-stezaljke. Spojevi trebaju biti pažljivo izvedeni, da bi prijelazni otpor bio što manji.

Akumulator treba postaviti na sigurno mjesto, zaštititi okoliš plastičnim podloškom od istjecanja elektrolita i povremeno očistiti stezaljke, a elektrolit nadopunjavati destiliranom vodom.

Razvodni ormarić, sadrži diodu, glavni prekidač, osigurač, (ampermetar) redne stezaljke za razvod na trošila, a treba ga postaviti na pogodno dostupno mjesto. Razvod se izvodi s vodovima na obujmicama, što je obvezno za drvene konstrukcije. Ako objekt nema propisno uzemljenje, bolje je instalaciju i čeliju ne uzemljivati.

Slike uz tekst prikazuju solarnu čeliju i razvodni ormarić u kući Jančarica, te shemu spajanja. Ta se izvedba pokazala pouzdanom za spomenuta skloništa, gdje su posjetitelji rijetki, s godišnjom uporabom od oko 200 do 300 sati.

Za one koji žele veću potrošnju i mogu uložiti više novaca, navodim tehničke podatke i proračun za sklop. Snaga se umnožava vezivanjem više čelija paralelno, no svaku čeliju treba zaštititi diodom. Na domaćem tržištu, osim sunčanih čelija, nema opreme za ovu tehniku, pa je treba nabaviti u inozemstvu. Navodim za primjer opremu kod firme "CONRAD" München.

Solarna čelija, Polykristalline Sunline MAP 500, 50 W, 2,9 A, 17,2 V, izmjere 995 x 450 x 34 mm, masa 6 kg, trajnost 10 godina, cijena 549 DEM, kat. br. 11 12 60-44.

Rasvjetno tijelo, Ökolight Set, sa štednom cijevnom sijalicom, 12 V, 10 W, trajnost 6000 sati, daje svijetlo kao žarna nit 60 W, cijena 70 DEM, kat. br. 19 40 77-44 ili DOLIN Combi 12 V DC Leucht-stofflampe, u kućištu s prekidačem, sa standardnom fluo-cijevi 18 W, cijena 80 DEM, kat. br. 19 61 42-44.

Za veće snage punjenja potrebno je dodati sklop za automatsku kontrolu i zaštitu akumulatora od prevelikog punjenja i potpunog praznjenja, a njegova veličina ovisi o veličini akumulatora. Npr. Solar Laderegler mit Tiefadeschutz CONRAD 5/6, 12 V, 5A, cijena 70 DEM, Kat. br. 11 11 80-44.

Podaci za proračun: za našu zemljopisnu širinu od 45° godišnja insolacija ima energijsku gustoću od 1000 kW/m², što za navedenu solarnu čeliju od 50 W ploštine 0,45 m² iznosi 450 kWh. Uz ukupni stupanj iskoristivosti od 10 do 15 posto, koji sadržava svojstva čelije, fiksni nagib, temperaturu, gubitke prijenosa i akumulatora, korisni je rad oko 65 kWh. Za 365 dana i 24 sata, trajna korisna snaga je 7,5 W ili struja od 0,6 A. Jednostavnije, za brzu orijentaciju, instalirana snaga čelije treba biti oko 8 puta veća od trajne iskoristive snage.

Primjer: žaruljica od 10 W treba svijetliti 4 sata u danu, 2 dana u 52 tjedna, što daje 416 sati od 8760 sati godišnje. Snaga čelije treba biti (10 W x 416 sati x faktor 8 / 8760) jednako 3,8 W.

Dodatne obavijesti možete dobiti kod autora na telefon 01/38 34 269.

OBLJETNICE

STO GODINA HPD "PETEHOVAC" DELNICE

Krajem prošle godine u Delnicama je nizom svečanih priredbi obilježena za ovaj goranski gradić važna obljetnica - stota godina djelovanja HPD "Pete-hovac". Dani slavlja upotpunjeni su i dodjelom najznačajnijega državnog priznanja, nagrade "Dr. Franjo Bučar", a u 101. godinu postojanja delnički su planinari ušli nizom novih aktivnosti (pokretanje rada u sekciji orijentacijskog trčanja, povećanje broja članova, pripreme za pohod na Alpe) koje pokazuju da je u Delnicama planinarenje iznova u modi.

Najzaslužniji za rađanje delničkog "stogodišnjaka" bio je botaničar, geograf i publicist Dragutin Hirc koji je 1898. potaknuo osnivanje podružnice HPD-a u Delnicama i o tom događaju iste godine donio zapis u "Hrvatskom planinaru", pohvalivši naročito osnivača društva, dr. Antuna Stipaničića, na čiji se poziv odazvalo deset goranskih zaljubljenika u planine koji su tvorili jezgru prvoga goranskog planinarskog društva. Prve godine postojanja bile su praćene uobičajenim početničkim mukama, da bi se od 1921. godine (pod imenom HPD "Risnjak") počelo raditi kvalitetno i kontinuirano, što će trajati sve do početka drugoga svjetskog rata. Novo buđenje planinarstva bilježimo zatim 1949. godine kada se pod imenom PD "Delnice" okuplja skupina planinara koji će u godinama što dolaze učiniti niz iznimno važnih akcija uređenja i obnavljanja planinarskih domova na Petehovcu i Risnjaku.

Od 1971. godine rad društva dobio je novi, alpinistički, smjer i to ponajviše zahvaljujući akciji spašavanja stotinjak gostiju koji su 3. siječnja 1971. ostali zarobljeni u Planinarskom domu na Petehovcu, zameteni dvometarskim nanosima snijega. U uspješnoj akciji spašavanja sudjelovalo je četrdesetak planinara, lovaca i skijaša, a desetak dana poslije toga održana je osnivačka skupština Gorske službe spašavanja. Članovi novoosnovanog GSS-a uskoro su počeli prednjačiti u radu i idejama, pa će već 1972. osnovati alpinističku sekciju i studiozno se početi baviti alpinizmom. Prve vježbe održavane su na goranskim stijenama, potom se krenulo i na ostale hrvatske visove (Klek, Paklenica), da bi ispit zrelosti bio položen u slovenskim Alpama, gdje su ispenjani mnogi alpinistički smjerovi i vrhovi iznad 2000

metara.

Korak dalje bilo je osvajanje najviših europskih vrhova, pri čemu je krov Europe (Mont Blanc, 4810 m) osvojen 28. 7. 1975. Šestorku koja je tim činom upisala zlatnim slovima svoja imena u povijest "Pete-hovca" sačinjavali su Ninel Mihelčić, Marijan Arbanas, Slavko Solenički, Goran Mihelčić, Darko Petranović i Janez Kezele. Nakon "Bijeje planine" uslijedio je niz drugih pažnje vrijednih uspona na europske vrhove (Matterhorn, Grossglockner, Fuscherkarkopf, Monte Rosa, Jungfrau, Breithorn, Mönch...), ali i niz planinarsko-turističkih izleta (švicarske Alpe, Visoke Tatre, Olimp) koji su privukli velik broj običnih planinara. Nakon niza uspjeha u Europi delnički su alpinisti odlučili krenuti i na druge kontinente, pa je tako 1982. godine organizirana uspješna ekspedicija na južnoamerički vrh Huascaran (6768 m), smješten u peruanskom dijelu Anda. Prvi izvaneuropski vrh osvojili su nakon velikih napora 10. lipnja 1982. Marijan Arbanas, Slavko Solenički i Janko Stipaničić.

Sljedećih deset godina delnički planinari i alpinisti ponovo će biti okrenuti europskim visovima da bi 1994. pala odluka da se pođe na najviši vrh Južne Amerike - veličanstvenu Aconcaguu (6959 m). I taj će uspon, kao i onaj na Huascaran, biti težak i mukotran, ali će Delničani i ovog puta izdržati. Vrh Južne Amerike osvojili su 29. siječnja Slaven Pleše i Hrvoje Babić. Godinu dana poslije članovi alpinističke sekcije izvest će još jedan podvig: osvojiti će najviši afrički vrh Kilimanjaro (5896 m) i "usput" se popeti na obližnji Point Lenanu (4985 m). Do vrha Kilimanjara uspjeli su se u noći s 15. na 16. kolovoza 1996. Iris Prebeg, Dobrila Marinković, Mario Kanjer, Slaven Pleše, Hrvoje Babić, Bruno Stipaničić i Robert Malnar.

Ovako bogata povijest zaslužuje svakako i lijepu budućnost, što bi se moglo i ostvariti, jer je plan rada za 101. godinu postojanja i djelovanja vrlo raznovrstan i zanimljiv (pohodi na Risnjak i Velebit, izleti u slovenske Alpe, sedmodnevni izlet u talijanske, švicarske i francuske Alpe...). Sve veće zanimanje za rad planinara u Delnicama pokazatelj je da će HPD "Pete-hovac" i drugom stoljeću svoga postojanja biti žarište zanimljivih planinarskih aktivnosti.

(M. Krmpotić)

75. OBLJETNICA PLANINARSTVA U MEĐIMURJU

U nazočnosti zapaženog broja planinara iz Zagreba, Krapine, Varaždina i naravno, domaćih iz Međimurja, svečanom akademijom, održanom 5. veljače i na dva izložbena panoa istaknute najbitnije činitelje iz povijesti društva, započelo je obilježavanje 75. obljetnice planinarstva u Međimurju. Naime, 10. veljače 1924. - u Čakovcu je osnovana kao podružnica tadašnjeg HPD-a "Željezna gora" koja od tada kontinuirano djeluje. Iako je iz prvih dana rada ostalo malo podataka, ipak su zabilježena imena osnivača: prof. Nikola Bičanić, predsjednik; bankovni činovnik Aleksandar Polansky, tajnik; članovi nadzornog odbora Ivan Starčević, upravitelj bolnice; Stjepan Kunštek, mehaničar i Stjepan Wolf, učenik, poslije renomirani čakovčki odvjetnik. Kao što je vidljivo, bili su iz svih staleža, a takva je struktura ostala do današnjih dana. Prema sadržaju djelatnosti rad društva mogao bi se svrstati u dva doba:

Prvo - u trajanju čak 50 godina, koje je karakteriziralo isključivo bavljenje planinarskim izletima. Drugo doba započinje sredinom sedamdesetih godina, mogli bismo reći prvom smjenom planinarske gene-

racije. Tada se, naime, počinje misliti i o potrebi da se nešto poduzme i na vlastitom području tj. u Međimurju, kako bi i planinari iz drugih krajeva dolazili ovamo na izlete, a ne samo da članovi "Željezne gore" hodaju k njima. Prva je takva ideja ostvarena 22. rujna 1985. 29. sletom planinara Hrvatskog zagorja i Međimurja. Za tu su prigodu međimurski planinari trasirali "Kružnu planinarsku stazu", za što im je HPS dodijelio zlatni znak, njenom tadašnjem predsjedniku prof. Tomislavu Merliću zlatnu značku, a na razini Planinarskog saveza varaždinske regije "Željezna gora" je proglašena najboljim društvom za tu godinu i dodijeljen joj je prijelazni pokal.

Sve ovo dalo je poticaja članovima PD-a "Željezna gora" te su 28. lipnja 1987. svečano otvorili Međimurski planinarski put (MPP) u nazočnosti blizu tri stotine planinara iz Hrvatske i Slovenije.

Od tada, gotovo svake nedjelje, dolaze veće ili manje skupine planinara, neki i posebnim autobusima, u obilazak MPP-a. Prema procjenama godišnje ih dolazi preko 200, dotično za minulih 12 godina između 2400 do 2500, a to za ovdašnja mjerila nije malo.

No, ubrzo se pokazalo nedostatnim što najljepši međimurski bregovi oko Štrigove nisu obuhvaćeni MPP-om. Stoga su kao posebna cjelina pridodani MPP-u kao "Štrigovska kružna staza" (ŠKS).

"Željezna gora" je za MPP izdalo i odgovarajući Dnevnik. MPP ima osam kontrolnih točaka, a do sada je 652. obilaznika dobilo besplatnu spomen-značku. Izdana je i jedna dopisnica sa zemljovidom Međimurja i u nju ucrtanom trasom MPP-a. Tijekom godine 1994. počelo se s izdavanjem polugodišnjeg internog glasila "Mohokos" (naziv po najvišoj točki MPP-a). Do sada je izašlo 8 brojeva.

Prigodom 38. sleta planinara Hrvatskog zagorja i Međimurja, održanog u organizaciji "Željezne gore" 18. lipnja 1995., izdana je i prva razglednica u povijesti društva pod nazivom "Uresi Međimurskog planinarskog puta". Od godine 1993. stalno sastajalište članova je Dom Matice hrvatske Čakovec, jer ona nije samo nositelj kulturnih djelatnosti, već i onih, vezanih

za domoljublje, a planinarstvo sigurno spada i u tu vrstu djelatnosti.

Pokroviteljstvo nad proslavom 75. obljetnice "Želzne gore" preuzeo je međimurski župan g. Branko Levačić. Pozivaju se sva planinarska društva da ove godine posjećuju Međimurje i obidu MPP. Svaki sudionik dobiva besplatno samoljepivu obljetničku naljepnicu. Zaključna svečanost predviđa se za nedjelju 26. rujna 1999. tj. na Dan HPD "Želzna gora", čija detaljna satnica nije još razrađena.

Tom će prigodom na Mohokosu, kao najvišoj međimurskoj koti (344 m), biti postavljena kamena piramida s prigodnim tekstom, a u daljnjoj budućnosti se tu planira i klasična željezna planinarska piramida radi poboljšanja vidika.

"Želzna gora" ne zanemaruje ni organizacije izleta, prvenstveno s članovima iz sekevijske Osnovne škole Čakovec, Nedelišće i Sv. Juraj na Bregu.

Evo, to su bitne činjenice što ih je ovom prigodom valjalo spomenuti. (Franjo Marcijuš)

PLANINARSTVO U TISKU

TISKANA NOVA IZLETNIČKA KARTA UČKE

Na skupu posvećenom Učki 24. travnja u Lovranu, predstavljena je i nova izletnička karta Učke. Izdavač je lovranska Turistička zajednica, a suizdavači planinarsko društvo "Knezgrad" iz Lovrana i Općina Lovran. Autor karte, crteža i tekstova je S. Raffaeli iz matičnog planinarskog društva. Karta je izrađena u mjerilu 1:18000, u višebojnom tisku, na formatu 48x58 cm. Uz samu kartu, koja obuhvaća središnji dio Učke od Poklona do Suhog vrha i Lovrana i u koju su uertane sve označene planinarske staze, tu je i crtež panoramskog pogleda na Učku s mora, vidokrug s Vojaka, te crteži dva "zaštitna znaka" lovranskog dijela Učke - lovranskog maruna i trešnje. Na poledini karte opisano je 17 izleta koji kao polazište imaju Lovran ili Medveju, a cilj na brojnim vrhovima ili razglednim točkama primorskog, lovranskog dijela Učke. Izletnička karta će se dijeliti turistima, a može se dobiti na Turističkoj zajednici općine Lovran, telefon 051/291-740). (B. Š.)

PUTOVANJE PERE PUŽA, PRIRUČNIK ZA ORIJENTACIJU

U izdanju Omladinske sekcije HPD "Zagreb-Matića", a za potrebe planinarske škole, objavljeno je novo izdanje priručnika "Putovanje Pere Puža", autora Mladena Flissa. Taj jedinstveni priručnik u kratkim crtama približava čitatelju osnovna znanja o orijenta-

ciji u prirodi. Zahvaljujući nesuhoparnom, originalnom stilu, knjižica je pristupačna svima koji se kreću planinama i žele nešto naučiti o snalaženju na terenu. Priručnik ima 50 stranica, format je A5, a može se naručiti kod autora, Mladena Flissa, tel. 01/37-77-290. Cijena primjerka je 25 kuna. (Alan Čaplar)

NOVI VODIČ PO KARLOVAČKOJ OBILAZNICI

HPD "Dubovac" iz Karlovca izdalo je novi vodič-dnevnik Karlovačke obilaznice (prije Karlovačka transverzala). Opći dio vodiča sadrži natuknice o Žumberku, o povijesti žitelja toga kraja, flori, fauni i sl. Planinarski dio sadrži opis puta dugačkog 65 kilometara uz korisne obavijesti. Priložen je zemljovid i dnevnik za otiskivanje žigova. Vodič-dnevnik može se naručiti uz cijenu 45 kn kod HPD "Dubovac" 47000 Karlovac, pp 77. Sve informacije daje Milan Dijačić, tel. 047/655-375. Tiskanje dnevnika omogućila je "Tiskara Šošćarić". Budući da je prijašnji dnevnik karlovačke transverzale zastario, a došlo je i do promjena na trasi, bilo je neophodno da jedan planinarski put kroz cijeli Žumberak dobije nov putni vodič. (Milan Dijačić)

VELEBITEN 30

Ovo glasilo PDS "Velebit" izašlo je u travnju, na 46 stranica A5 formata, s naslovnicom i zadnjom stranicom u boji, umnoženo fotokopiranjem; glavni urednik je Darko Štefanac.

Broj je u cijelosti posvećen speleološkoj ekspedi-

ciji u Slovačku jamu 1998. Voda ekspedicije Darko Bakšić dao je opći pregled ekspedicije, položaj jame i opis pristupa do nje; popis sudionika, utrošene hrane, potrošnog materijala i lijekova. Također, objavljen je opis mjerenja i crtanja jame te opis vježbe spašavanja s dubine od oko 350 m, kao i procjena daljih mogućnosti istraživanja u jami. U suradnji s Branislavom Šmidom (vođom slovačkih speleologa) priređen je detaljan dnevnik ekspedicije, uz kojega je za svakog speleologa koji se spuštao u jamu dan dijagramski prikaz spuštanja. Uz detaljan nacrt Slovačke jame objavljeni su i nacrti drugih jama u okolici, istraženih u ovoj ekspediciji, zajedno s opisom, a također i pojašnjenje kako su nastali nazivi u Slovačkoj jami.

Branislav Šmida i Damir Lacković prikazali su geologiju jame, posebno sigaste i erozivne tvorevine, te klimu i hidrologiju jame, a Branko Jalžić biološke nalaze. Dean Bratušek opisao je svoj doživljaj jame (velik umor), Marko Andreis i Ivica Radić izvijestili su o označavanju jama na sjevernom Velebitu pomoću novih pločica, Ljiljana Novosel, liječnica, o liječničkim intervencijama, a Ana Bakšić o financijama i sponzorima.

Kositeći mogućnosti računala, Andreis i Bakšić su na zadnjoj stranici efektно prikazali u boji dio reljefa sjevernog Velebita sa Slovačkom jamom - i to trodimenzionalno!

(Vlado Božić)

ZAŠTITA PRIRODE

UČKA, PAPUK, SAMOBORSKO I ŽUMBERAČKO GORJE - NOVI PARKOVI PRIRODE

Hrvatski sabor proglasio je Učku, Papuk, te Samoborsko i Žumberačko gorje parkovima prirode. To su veoma atraktivna područja planinske prirode, za čiju su se zaštitu intenzivno zalagali Komisija za zaštitu prirode i planinarska društva još od 1995. godine. Ovim proglašenjem novih parkova prirode učinjeni su znatni pomaci u zaštiti planinske prirode u nas, što se uvelike uklapa u našu Strategiju očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti planinske prirode. (I.S.)

PLANINARI U UPRAVNIM VIJEĆIMA PARKOVA PRIRODE

Komisija za zaštitu prirode HPS je u ime HPS, a na poziv ravnatelja Državne uprave za zaštitu prirode i okoliša, predložila člana KZP HPS Zdravka Furlana za predstavnika u Upravnom vijeću Parka prirode Medvednica. Također, upućen je prijedlog Državnoj upravi za zaštitu prirode da se i za druge planinske parkove prirode (Velebit, Biokovo, Učka, Papuk, Samoborsko i Žumberačko gorje) i nacionalne parkove (Risnjak, Paklenica i Plitvička jezera) predvidi učešće predstavnika HPS-a u Upravnim vijećima tih zaštićenih područja. (I.S.)

TEČAJEVI ZA ZAŠTITU PRIRODE

Tijekom svibnja održan je u Zagrebu tečaj za zaštitu prirode, kojega je organizirala KZP HPS. Na tečaju sudjelovalo je 38 planinara, od čega 17 odgajateljica iz dječjeg eko-vrtića. Organizator tečaja bio je Mario Žuti, kojem valja odati pohvale za uspjeh i ugodno

ozračje tečaja. Priređena su dva izleta u Park prirode Medvednica, jedan u botanički vrt u Zagrebu i završni izlet na Kalnik. Ondje je zaštitare neugodno iznenadila off-road utrka, koja se održavala istoga dana, a na kojoj se 20-ak džipova provlačilo planinskim bespućima, po planinarskim stazama i po dijelu poučne staze.

(Alan Čaplar)

Splitski tečaj za zaštitu prirode organizirao je Planinarski klub "Split" u dogovoru s Komisijom za zaštitu prirode HPS. Tečaj je počeo 22. ožujka i trajao do 28. travnja. Osim predavanja organizirani su posjeti botaničkom vrtu OŠ "Ostrog" u Kaštel Lukšiću i park-šumi Marjan u Splitu. Treba istaknuti izuzetnu angažiranost voditeljice tečaja, Mirjane Beram. Od ukupno 31 upisanih polaznika, uspješno je završilo njih 28. Možemo očekivati da "diplomirani" čuvari planinske prirode potiču zaštitarske aktivnosti u svojim društvima i da stečeno znanje prenose na druge članove. Neka im je sretno i uspješno!

(prof. Milan Sunko)

ZELENA RADIONICA U ZAGREBU

U subotu 6. ožujka održana je Zelena radionica, skup planinara i prijatelja prirode Zagreba i Županije zagrebačke. Organizirala ju je Komisija za zaštitu prirode HPS i Regionalni centar za zaštitu okoliša za srednju i istočnu Europu (REC). Uvodna izlaganja su podnijeli Zdravko Furlan i Svjetlana Lupret-Obradović, a potom je Lela Zadražil predstavila plakat "Zaštićeno i ugroženo samoniklo bilje". Moderator Zelene radionice bio je Dražen Lovreček, voditelj stručne skupine za očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti planinske prirode KZP HPS. (I.S.)

POTICAJNI CILJEVI ZELENO-PLAVE OPCIJE

Komisija za zaštitu prirode na svom sastanku 24. ožujka razmatrala je i utvrdila smjernice djelovanja Zeleno-plave opcije. To su redom:

- briga za atrakcije planinske prirode i očuvanje gorskih voda kao izazova za planinare i turiste,
- sredo zemna orijentacija u planinarstvu i turizmu (koncept "Planina i more"),
- poticanje ekscurzija u nacionalne parkove, parkove prirode i druga zaštićena područja,
- osmišljavanje rekreacijskih aktivnosti za planinare i turiste (penjanje po stijenama i klifovima, pješčenje po gorju i priobalju, rafting na divljim vodama, posjet speološkim objektima i dr.),
- poticanje planinskog, seoskog i rekreacijskog turizma u gorskim predjelima.

Najvažnija manifestacije Zeleno-plave opcije u ovoj godini bila je "Planinarsko-turistička atrakcija Učke" održana 27. veljače u Opatiji u organizaciji HPD "Orljak". (I. S.)

ISTRAŽIVANJE ŠPILJE ŠKARIN - SAMOGRAD

Tragom napisa "Škarin - Samograd neistražena i nepoznata turistička atrakcija - Povijest u slojevima šišmiševa izmeta" u Šibenskom listu od 8. svibnja 1999. upozoreno je da se špilja Škarin - Samograd nalazi nekoliko stotina metara od zaseoka Škaro u Mirlović Zagori i da je to jedna od špilja u šibenskom kraju u kojoj su ljudi stanovali još i prije dolaska Rimljana. Jedini njeni današnji stanovnici su kolonije šišmiša. U slojevima njihova izmeta nalaze se ostaci keramike stari i do 60000 godina, iz razdoblja mladeg kamenog i brončanog doba. Pozivaju se planinari, speleolozi, čuvari prirode i suradnici KZP HPS da prate rezultate istraživanja i adekvatne zaštite ovog vrijednog speološkog objekta. (I. S.)

MLADI ČUvari PRIRODE "UZDRMALI" VARAŽDINSKU TRŽNICU

Sekcija "Suri orao" na VI. osnovnoj školi u okviru HPD "Dugi Vrh" iz Varaždina, osim što se bavi planinarstvom, većina je i član "Mladih čuvara prirode". Pod vodstvom prof. Karmen Holende i prof. Mihaela Vrbnjak, redovito održavaju sastanke, bave se zaštitom prirode. Kako se na Varaždinskoj tržnici godinama prodaje, preprodaje i kupuje zaštićeno samoniklo bilje, niknula je ideja da i oni daju svoj doprinos u borbi protiv toga. Tako su odmah formirane "trojke". Uoči prvog dana proljeća ujutro su sa svih strana odjednom na tržnicu nahrupile trojke. Učinak je u većini bio pozitivan. Neki su kupci odustali od kupnje, neki se nisu ni obazirali na njih.

Akciju su pratile "Varaždinske vijesti" i "Večernji list", a televizija na prvom programu u ponedjeljak

ujutro, u emisiji "Dobro jutro", prikazala događaj, tako da je to mogla vidjeti cijela Hrvatska.

Pokušaj "Mladih čuvara prirode" bio je uspješan. Ipak su neki počeli razmišljati. Sada je red na županijskoj inspekcijskoj službi da se pobrine za cvjećare koji naočigled javnosti uništavaju nacionalno bogatstvo Hrvatske. (Zlatko Pap)

PROLJETNA PLANINARSKA ŠKOLA NA GREBENGRADU

HPD "Dugi Vrh" iz Varaždina, u sklopu "Proljetne planinarske škole", organiziralo je izlet na grebengradsko naselje i gradinu Grebengrad. Kako su novopečeni planinari ujedno i "Mladi čuvari prirode", za oko su im zapinjali mnogi odbačeni predmeti koji nagrdjuju prirodu. Sve je teklo po zacrtanom planu. Oštar uspon kroz nisku šumu hrasta zacrvenio je obraze "Surih orlova", sekcije HPD "Dugi Vrh" na VI. osnovnoj školi. Na povećem zaravanku je obitelj Špoljar otkupila imanje od Čamića i uredila na jednom dijelu imanja izložbu alata kojima se nekada obrađivala zemlja. U planinarskom domu pod Grebengradom zatekli smo planinarsku školu iz Konjščine (HPD "Gradina"). Na svakom je koraku pogled privlačila plastična boca i neka druga stvarčica. Jednoglasno je prihvaćen prijedlog prof. Karmen Holende da se to počisti. Tako su se skupljali odbačeni plastični i limeni predmeti. Kako smo se spuštali sve bliže planinarskom domu, smeća je bilo sve više. Nakon jednog sata ekološke akcije skupljeno je više od 300 kg smeća i raznih drugih predmeta: bačva od 200 litara, automobilske gume, lonci, latori, vrećice, plastične posude, konzerve, vreće, staklo itd.

Poslije zasluženog odmora "Mladi čuvari prirode" uspjeli su se na Veliki Lubenjak, nedaleki vrh koji dominira istočnim dijelom planine Ivanšćice.

(Zlatko Pap)

IN MEMORIAM

VILIM STRAŠEK

Dana 4. lipnja 1999. HPD "Zagreb-Matica" izgubilo je jednog od svojih najistaknutijih članova, Vilima Straška. U "Hrvatskom planinaru", str. 59, objavljen je u veljači ove godine njegov životopis, a nedugo potom shrvala ga je teška bolest koja ga je zauvijek odvojila od planina i planinara koje je toliko volio.

Rođen je u Gorici u Istri 23. siječnja 1914., po struci je bio stoljar i stručni nastavnik Građevinskog školskog centra u Zagrebu. Planinariti je počeo 1931. godine u PD "Prijatelj prirode". Vrlo brzo počeo je organizirati i voditi izlete, tako da je njegov vodički staž od 65 godina vjerojatno najdulji u povijesti hrvatskog planinarstva. U Stanicu vodiča Zagreb stupio je 1966. godine. Organizirao je i vodio više od tisuću izleta, mahom masovnih i višednevnih. Štoviše, još je ove godine, u 86. godini života, aktivno planirao i vodio neke izlete.

Jedan je od osnivača PD "Zagreb" 1948. godine, kojem je ostao vjeran do svoje smrti. Bio je prvi, i dvadesetak godina jedini pročelnik Sekcije društvenih izleta. Značajan doprinos dao je i HPD "Željezničar" i "Novi Zagreb" i mnogim drugim zagrebačkim društvima. Obišao je sve planine na području bivše Jugo-

slavije, mnoge austrijske, talijanske i švicarske planine, nikad sam, uvijek s mnoštvom prijatelja. Osobito se ponosio prijateljstvom s austrijskim planinarima iz Graza, gdje je od 1973. bio član Österreichischer Alpenvereina. Gradio je i uređivao domove na Snježniku, Zavižanu, Puntjarki, Alanu, Visočici, Jablancu, marikirao stotine kilometara planinarskih staza. Jedan je od osnivača Pl. puta "Velebno" na Velebitu. Bio je vrstan planinarski fotograf. Za svoj doprinos planinarstvu primio je najviša planinarska, športska i državna priznanja: plaketu HPS, zlatni znak PSJ, nagradu SOFK, a 1975. orden zasluga za narod sa srebrnim vijencem.

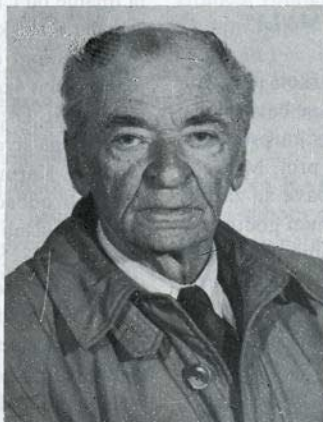
Ono po čemu će još dugo ostati u sjećanju planinara bila je njegova izuzetna duhovitost i zadivljujuća energija kojom je zračio u svakoj sredini u kojoj se našao. Istodobno je bio i veoma skroman, pripisujući često svoje zasluge svojoj planinarskoj sekciji i prijateljima. Već je zapisano da je Vilim Strašek najstariji mladić kojeg smo ikada upoznali. Upravo takvog, veselog i skromnog, pamtit ćemo Vilima - Vilija Straška, jedinstvenog čovjeka i planinara.

(Alan Čaplar)

Dr. MILJENKO RENDULIĆ

Dana 11. travnja preminuo je u 86. godini života zaslužni zagrebački planinar dr. Miljenko Rendulić. Starije ga generacije pamte po neobično požrtvovnom zalaganju za planinarsku organizaciju, a mlade su ga mogle sve do lani susretati na skijalištima po Medvednici, jer se planina nije mogao odreći ni u devetom desetljeću života.

Rodio se 13. siječnja 1913. u Varaždinu. Godine 1936. diplomirao je na pravnom fakultetu u Zagrebu, a 1937. doktorirao. Do 1942. je radio kao odvjetnik, 1947. je postavljen na dužnost pomoćnika ministra rada NR Hrvatske, a 1951. za direktora novoosnovanog Zavoda za statistiku i evidenciju. Bio je funkcionar Izvršnog vijeća Sabora do 1975, a zatim do umirovljenja 1977.

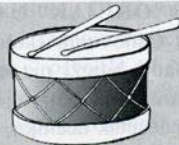
savjetnik toga Vijeća. Uz to se istaknuo i kao ekonomist. Od 1961. do 1971. potpredsjednik Saveza ekonomista Hrvatske, a bio je i predsjednik fakultetskog savjeta Ekonomskog fakulteta u Zagrebu. Napisao je velik broj stručnih radova iz područja statistike i demografije.

Osim u planinarskoj organizaciji, bio je angažiran i u skijaškom savezu Hrvatske kao potpredsjednik, a duže je vrijeme bio i predsjednik Ski-kluba "Medveščak". U PD "Priroda" u Zagrebu bio je predsjednik, a u HPS-u potpredsjednik 1956-1961. Za svoje

planinarske zasluge primio je niz priznanja, među kojima i Zlatni znak HPS.

(Željko Poljak)

VOJNI OBJEKT NA SV. GERI PLANINARIMA

Odlukom Vlade RH od 29. travnja objekt na Sve-toj Geri u kojem sada borave slovenski vojnici pripast će hrvatskim planinarima. Vijest o tome objavljena je u svim dnevnim listovima, a o odluci je pismeno obaviješten i Hrvatski planinarski savez.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Na temelju članka 10. Zakona Vladi Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 101/98), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 29. travnja 1999. godine donijela

ODLUKU

o prijenosu nekretnina u vlasništvo Republike Hrvatske
u vlasništvo Hrvatskom planinarskom savezu

I.

Mijenja se namjena nekretnina oznake z.k.č.br. 82/2, 91/2, 84/2, 79/2, 92, 85/2, 93/2 i 81/2 sve k.o. Sekulići, ukupne površine 12.195 m², u naravi objekti sa zemljištem na Sv. Geri, u planinarski dom, te se iste u cijelosti prenose u vlasništvo Hrvatskom planinarskom savezu, bez naknade.

II.

Ovlašćuje se dr. Mate Granić, potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar vanjskih poslova da, u ime Republike Hrvatske, sklopi ugovor o darovanju nekretnina opisanih u točki I. ove Odluke.

III.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Klasa: 940-01/99-06/06
Urbroj: 5030109-99-2
Zagreb, 29. travnja 1999.

PLANINARSTVO NA INTERNETU

Od 26. travnja na kompjutorskoj mreži Internet, na adresi <http://pubwww.srce.hr/hps/> nalaze se nove stranice Hrvatskog planinarskog saveza i "Hrvatskog planinara". Predstavljanje planinarstva na Internetu je značajan korak u promidžbi naše organizacije, tim više što je taj medij usmjeren na mlade. Uz ostalo, stranice nude niz korisnih informacija o planinarstvu i planinama, aktualne popise planinarskih objekata i organizacija s telefonskim brojevima, tekst priručnika "Osnove planinarstva", pedesetak fotografija i opise

dvadesetak najljepših izleta u hrvatske planine. Stranice je izradio i uređio Alan Čaplar, pročelnik Komisije HPS-a za promidžbu i izdavačku djelatnost, a njihovom ostvarivanju pripomogli su Dalibor Paar i Jagoda Munić, oboje članovi PDS "Velebit". (AČ)

"UČKA: ŽIVJETI S PLANINOM I OD PLANINE"

U sklopu obilježavanja blagdana sv. Jurja i praznika Dana Općine Lovran, u subotu 24. travnja je u lovranskom hotelu "Bristol" održan okrugli stol o temi "Učka: živjeti s planinom i od planine". Na ovom znanstvenom skupu, što je održan u organizaciji Općine Lovran, sudjelovalo je deset izlagača koji su svojim stručnim izlaganjima privukli velik broj ljubitelja prirode i zaljubljenika u planinu Učku.

Uvodno je na skupu o tome kako živjeti s planinom Učkom da bi se još bolje upoznala, kao i o njejoj prošlosti, govorio moderator okruglog stola Amir Muzur. O najnovijim arheološkim otkrićima na padinama Učke, uz zanimljive dijapozitive, govorio je arheolog Ranko Starac, dok je Dušan Peršić izlagao o nazivima kako se kroz povijest nazivala Učka sve do današnjih dana (u zemljovidima se po prvi puta spominje 1744. godine). Stanko Gilić je iznio tezu o nastanku imena Učka prema riječi vučka, odnosno Učka, što je nastalo od pridjeva uzak, što je značilo "uska gora", a čakavski govor je doveo do današnjeg naziva. Goran Filipi je govorio o jeziku na ovom prostoru, posebno naglasivši zanimljivi istrorumunjski jezik, koji je u posljednje vrijeme prilično zanemaren.

O življenju od planine govorila je skupina izlagača. Iva Šugar je govorila o biljnom pokrovu Učke i o ljekovitosti pojedinih biljaka, dok je Branko Škrobonja upozorio na potrebu što češćeg korištenja planinarskih staza koje priobalni dio Kvarnera povezuju s Učkom, pružajući tako ljubiteljima prirode nezaboravne trenutke i pun doživljaj susreta s prirodom.

O vječitoj želji za izgradnjom žičare od obale mora na Učku, koja još uvijek čeka realizaciju, govorio je Božidar Ekl. Konkretna primjer realizacije potencijala Učke iznio je Vjekoslav Martinko prikazom svog vlastitog načina obnavljanja seoskog gospodarstva u predjelu Oraj na padinama Učke, a u svrhu razvoja zdravstvenog turizma.

U sklopu okruglog stola otvorena je u galeriji "Laurus" u Lovranu prigodna izložba slika i fotografija vezanih za Učku. (Radovan Trinajstić)

MLADI U PD "ORLJAK" U OPATIJI

Suradnja s Osnovnom školom "Rikard Katalinić Jeretov" u Opatiji bilježi niz uspješnih rezultata. U planinarski podmladak, koji djeluje već pet godina, učlanjeno je pedesetak učenika, a sekcija se u programu i planu škole tretira kao slobodna aktivnost. Osim redovitih sastanaka, izleta i pohoda, te redovitih izložbi fotografija koje pokazuju učeničku aktivnost u tijeku te godine, ovogodišnji ožujak obilježen je i sadnjom borovih sadnica. Šumarija Matulji poklonila je društvu dvadesetak borovih sadnica, koje su učenici ekolozi pod vodstvom Norme Srbulj, profesorice biologije, zasadili na padinama te pod vrhom Orljaka u masivu Učke. Iz Opatije se do podnožja brda, odnosno do sela Vedež, može stići vozilom, odakle je do vrha (711 m), dvadesetak minuta uspona. S vrha je lijep vidik na Kvarnerski zaljev.

U programu obilježavanja 15. obljetnice, društvo je organiziralo 17. ožujka susret sa Stipom Božićem, jednim Hrvatima koji je osvojio vrhove sedam kontinenata. Naziv susreta je bio "Moji usponi na krov svijeta". Susret je upotpunjen predavanjem i prekrasnim dija-pozitivima, a slikovitost prizora i ose-bujan način pripovijedanja izmamili su dugotran i topao pljesak planinara, ekologa i ljubitelja prirode u prepunoj dvorani Kulturnog doma "Zora". Ovom je prilikom predstavljena i Božićeva knjiga "Put na vrh svijeta", a bila je to i prilika za dobivanje autograma.

(Cvjetana Miletić)

IZ KARLOVAČKOG "DUBOVCA"

U Karlovcu je 13. ožujka obilježena 123. godišnjica smrti Dragoje Jarnević, naše poznate ilirske književnice i žene koja je izvela prvi "alpinistički" uspon kroza stijenu Okića. Polaznici karlovačke alpinističke škole u organizaciji HPD "Dubovac" ponovili su njezin uspon, uz uvježbavanje penjačkih tehnika. Te subote, u Karlovac su došli i planinari HPD "Zagreb-Matica" i na njezin grob položili cvijeće i zapalili svijeće, te potom obišli njezinu rodnu kuću i staru Karlovačku jezgru, uspjeli se na brdo Martinščak i posjet završili na izletištu Kalvariji, gdje su počašćeni domaćim čajem. Tu je, između ostalog, dogovoren i sljedeći susret.

Članovi speleološkog odsjeka bili su 14. ožujka na području Ravne Gore gdje su rekognoscirali 5 speleoloških objekata. Jedan su potpuno istražili. Bilo je to u sklopu priprema za polaganje ispita u HPS-u za naslov speleolog.

(Darko Novosel)

Društvo je ovog proljeća organiziralo dvije škole, planinarsku i alpinističku, s ukupno više od trideset polaznika. Polaznici planinarske škole prošli su u nedjelju 21. ožujka Dubovačkim planinarskim putem od

Ozlja do Karlovca. Na taj se dan održava tradicionalna akcija "Hodanjem do zdravlja", pa se u sklopu projekta "Karlovac - zdravi grad" školarcima pridružio i dio građanstva. Na izletništvu Kalvariji okupilo se preko stotinjak ljubitelja planinarenja, koje su nakon naporna hoda članovi "Dubovca" ugostili toplim čajem. Istovremeno je alpinistička škola boravila na Bijelim stijenama, gdje su imali vježbe penjanja u zimskim uvjetima.

Dana 28. ožujka posjetili smo najzapadniji hrvatski tisućnjak, 1016 metara visoku Žbevcu. Istarsku je ljepoticu taj dan pohodilo stotinu Karlovčana, koje su u Buzetu dočekali i ugostili izuzetno srdačni i susretljivi članovi HPD "Planik" iz Umaga i njihove podružnice u Buzetu. S nama su pošli na Žbevcu tumačeći nam i pokazujući zanimljivosti tijekom uspona, te nas poslije ugostili u svojoj planinarskoj kući podno vrha. Nezaboravan doživljaj uspona na istarski tisućnjak upotpunili smo poslije posjetom Aleji glagoljaša. Velika hvala našim istarskim domaćinima i ovim ih putem pozivamo k nama na naš predivni Žumberak!

(Mirjana Ivasić)

STANJE SKLONIŠTA U ŠUGARSKOJ DULIBI

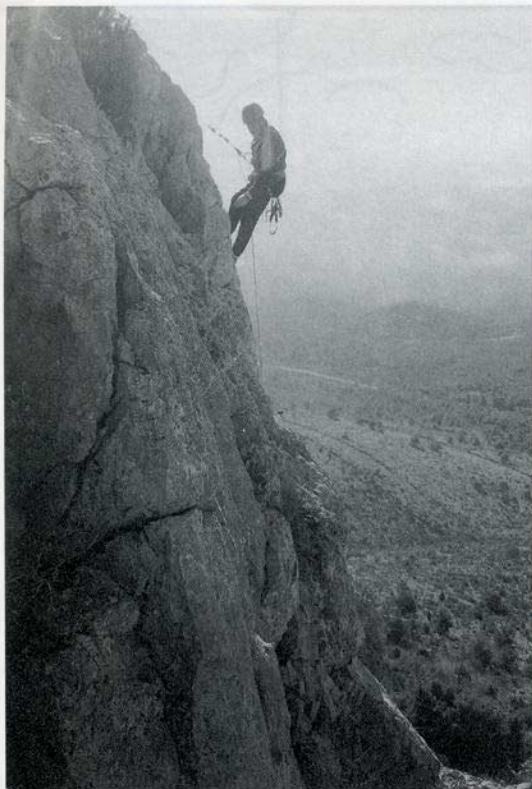
Putevi od Lukovog Šugarja i iz Oštarija kroz Ramino korito prohodni su, ali bi trebalo obnoviti markacije. Prvog svibnja smo montirali peć u skloništu i dopremili ostatak spužvi za ležajeve. Uz peć je pila za drva, žarač i lopatica, a za kuhanje ima posuda. Deset ležajeva je opremljeno spužvama. U cisterni ima dovoljno vode, ali je treba prokuhati. Molimo sve posjetitelje da uvijek i u svako doba dobro osiguravaju vrata postojećim klinovima-zasunima i u zatvorenom i u otvorenom položaju, a pogotovo prilikom odlaska. Do sada je vjetar potrgao dva puta bravu i zasun, a oštećena su i vrata i vratnice, jer se tamo i kod najmirnijeg vremena iznenada može podići vrlo jak vjetar.

(Branimir Antun Odicki)

OTVORENO VJEŽBALIŠTE ZA ALPINISTE I SPELEOLOGE IZNAD ŠIBENIKA

Jedna od najaktivnijih sekcija HPD "Kamenar" iz Šibenika zacijelo je Speleološki odsjek, koji uspješno vodi pročelnica Marija Antolos. U prošloj su godini, pored istraživanja niza špilja i jama na području Županije i šire, bili domaćini dvodnevnog biospeleološkog seminara koji je SD "Špiljar" iz Splita organiziralo za dalmatinske speleološke udruge. Lijepo su organizirali i proslavu 10. obljetnice Odsjeka, koja je osim prigodne svečane sjednice sadržavala i izložbu o radu i djelovanju Odsjeka, te izlet za goste u Nacionalni park Krka. Sredinom siječnja, uz stručnu pomoć speleoloških instruktora HPS iz Splita Gorana Gabrića

i Mladena Mužinića, uredili su vježbalište za alpiniste i speleologe na 20 m visokoj stijeni iznad planinarske kuće "Čičo" u Rupićima (brdo Trtar u zaleđu Šibenika). Stijenu su nazvali Rupića kuk, a nalazi se na lokalitetu Jarebišnica-Grede na nadmorskoj visini od oko 390 m. Do uređenog vježbališta markacisti "Kamenara" označili su stazu po kojoj se za nepunih pola sata stiže u podnožje slikovitoga Rupića kuka. Uspostavom vježbališta, koje će najviše koristiti speleolozi, planinarska kuća "Čičo" postat će još omiljenije okupljalište planinara, a nadamo se i alpinista s područja regije. (Ante Juras)

SPELEOLOŠKI ODSJEK HPD "MOSOR" **U 1998. GODINI**

U protekloj godini najznačajnije akcije bile su 18. splitska speleološka škola i ekspedicijski logor "Dinara '98". Škola je održana u proljetnom terminu, a završilo ju je 14 polaznika. Na logoru "Dinara '98" istraženo je 19 speleoloških objekata na prostoru južne Dinare - najdublja jama duboka je 150 metara (Jurišića jama). Logor je održan umjesto ekspedicije u Španjolsku koju u prošloj godini nismo uspjeli ostvariti.

Osim na Dinari, prvenstvena su se istraživanja odvijala na područjima Mosora, Kučića, Malačke, Imotskog i Radošića. Posjećivani su speleološki

objekti u Dalmaciji, Kordunu, Gorskom kotaru, Slovačkoj i Češkoj. Naši su članovi sudjelovali na dva orijentacijska natjecanja - osvojili su prva mjesta u podzemlju (Jopića špilja) i na nadzemlju (Malačka). Sudjelovali smo na biospeleološkom seminaru kod Šibenika, te u Zagrebu na seminaru o primjeni računala u speleologiji i proširivanju uskih prolaza. Jedan je član položio ispit za naslov "speleolog". Pored standardnih vježbi tijekom škole i izvan nje, održana je i jedna pokazna vježba za građanstvo. Za građane smo organizirali dva izleta u špilju Vranjaču. Sudjelovali smo u snimanju TV-serije "Dubine" Stipe Božića.

(I. T. Marinov)

HPD "MIV" U VARAŽDINU

Društvo je 6. ožujka održalo 19. redovnu godišnju skupštinu na kojoj je uz bogata izvješća o prošlogodišnjem radu donesen i vrlo opsežan plan rada za 1999. godinu. Najveći posao očekuje gospodarsku komisiju koja organizira radne akcije na obnovi fasade planinarskog doma "Miroslav Hirtz" u Jablancu, uz razne druge radove, sadnju biljaka, obnovu ograde, uređenje okoliša itd. Predviđa se utrošiti čak 40.000 kuna, uz dodatnu pomoć poduzeća "MIV" u materijalu i prijevozu. Sekciju za planinarske puteve i zaštitu okoliša čeka daljnje uređenje planinarskog puta od grada Raba do vrha otoka Raba - Kamenjaka (408 m). Izlet godine izletničke sekcije biti će u Nacionalni park Mljet, a Dan planinara MIV-a bit će u mjesecu rujnu u Jablancu, uz pohod Premužićevom stazom od Zavižana do Alana. Planinarska noć "Varaždin '99" održat će se 11. prosinca. Za boravak u planinarskom domu "M. Hirtz" u Jablancu planinarska društva i pojedinci mogu se obratiti Zlatku Peršiću ili Jasni Peršić na tel. 042/232-377. Novi tajnik društva je Rudica Peršić, Otokara Keršovanija 15, Varaždin, tel. 042/311-191 (za poštu i informacije). Izabran je i novi predsjednik sekcije za informiranje, Vladimir Detoni.

(Milan Turkalj)

"SVAKI TJEDAN - IZLET JEDAN" **U VARAŽDINU**

Prošlo je više od godinu dana kako su varaždinski planinari pokrenuli akciju pod nazivom "Svaki tjedan - izlet jedan". Već sam naziv govori o čemu je riječ, tj. cilj akcije je da ljubiteljima rekreacije u prirodi svake nedjelje ili praznika omogući odlazak u prirodu. Izleti su organizirani isključivo kao jednostnevni, bez potrebe prijave i uplata. Cilj izleta su brežuljci i planine šire varaždinske okolice, a svaki budući izlet dogovara se na prethodnom izletu. Prijedlog može dati bilo koji sudionik. Prijevoz se u pravilu organizira vlakom, ili autobusom, ili u kombinaciji s automobilima, uz naznaku mjesta i vremena okupljanja. Izleti

Po Varaždinskim bregima

Foto: M. Turkalj

sadrže kraće ili dulje pješaćenje, lakše i teže uspone, ranije i kasnije polaske, tako da omogućuju sudjelovanje građanima različitih sposobnosti i svih uzrasta. U slučaju lošijeg vremena izlet se ne odgađa već se na mjestu okupljanja dogovori neki lakši cilj. Hrana se ne nosi sa sobom, a sve povoljnije su usluge u planinarskim ili ugostiteljskim objektima. Očekuje se da jedno od planinarskih društava Varaždinske županije, ili više njih, prihvati pokroviteljstvo nad ovom akcijom i omogućiti povoljniji prijevoz posebnim autobusima. Do sada je organizirano preko 50 izleta, prosječno s 20 sudionika po izletu. (Milan Turkalj)

NEOBIČNI PREDAVAČI U VARAŽDINU

Kažu da nije pravi planinar koji u svojoj planinarskoj "karijeri" nije doživio nešto iznimno, neuobičajeno, uzbudljivo, pa čak i životnu opasnost. Takvi uzbudljivi doživljaji mogli bi biti zanimljiva tema jednog planinarskog sastanka. Ne bih to nazvao predavanjem, jer to i nije klasično predavanje po kakvima je poznato varaždinsko HPD "Ravna gora" kao organizator popularnih predavanja u okviru "Tjedna planinarskih predavanja" već preko 40 godina. Poznati alpinist i planinarski pisac ing. Zlatko Smerke, urednik Planinarskog zbornika Tomislav Jagačić i varaždinski himalajac Mario Rodeš dosjetili se da jednu večer svaki od njih opiše neki uzbudljiv doživljaj u planini, kada mu je, recimo, i sam život bio u opasnosti, te da s tim doživljajem upozna slušatelje u okviru 20-minut-

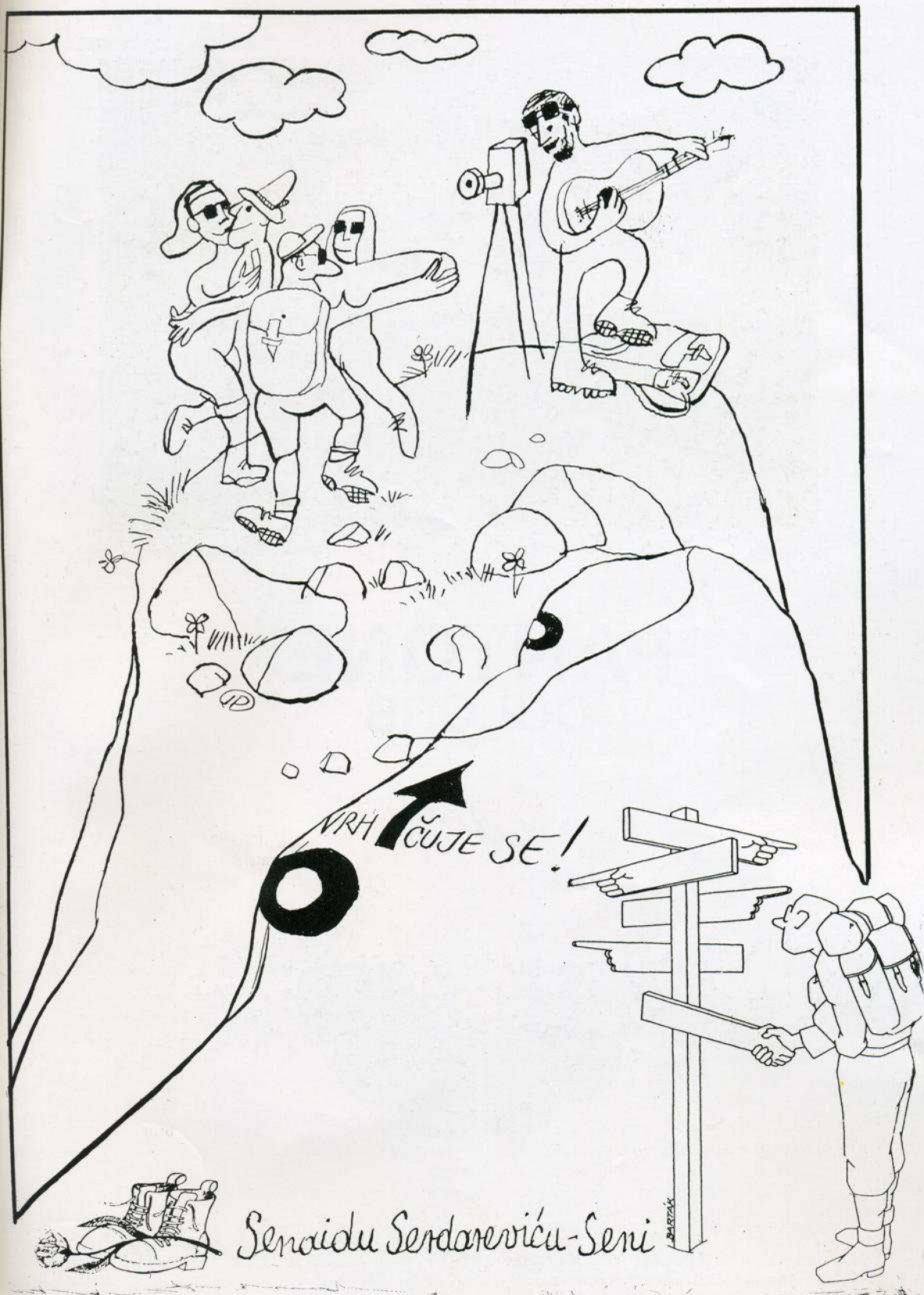
nog izlaganja. Svaki je imao pravo da svoje izlaganje "zaščećeri" s dvadesetak izabranih dijapozitiva. Osim toga, HPD "Dugi vrh" u "Godini starijih osoba" organizira veći broj predavanja u Domu umirovljenika u Varaždinu kao svoj poklon. Prva su predavanja iz ciklusa "Planinari vas upoznaju s europskim metropolama" bila predstavljanja Atene (Tomislav Jagačić) i Beča (Milivoj Rihtarić), oba popraćena odgovarajućom glazbom, kao što je to nedavno organiziralo "HPD Dugi vrh" za svoje članove i njihove prijatelje. (Ž. P.)

IZ UREDNIŠTVA

U prošlom broju, kojim smo obilježili 125. obljetnicu organiziranoga hrvatskog planinarstva, objavili smo nekoliko povijesnih članaka, među njima kronologiju osnivanja društva, kronologiju najvažnijih događaja i životopise dosadašnjih predsjednika HPD-a i HPS-a. Nema sumnje da se u tim tekstovima potkrala neka pogreška i da su izostavljene neke činjenice, jer nekih podataka jednostavno nismo imali. Zato molimo čitatelje da nam jave svoje ispravke i dopune kako bismo ih mogli objaviti u ljetnom dvobroju. Broj 7 za srpanj i broj 8 za kolovoz bit će tiskani kao dvobroj, na 48 stranica, a čitatelji će ga dobiti koncem kolovoza.

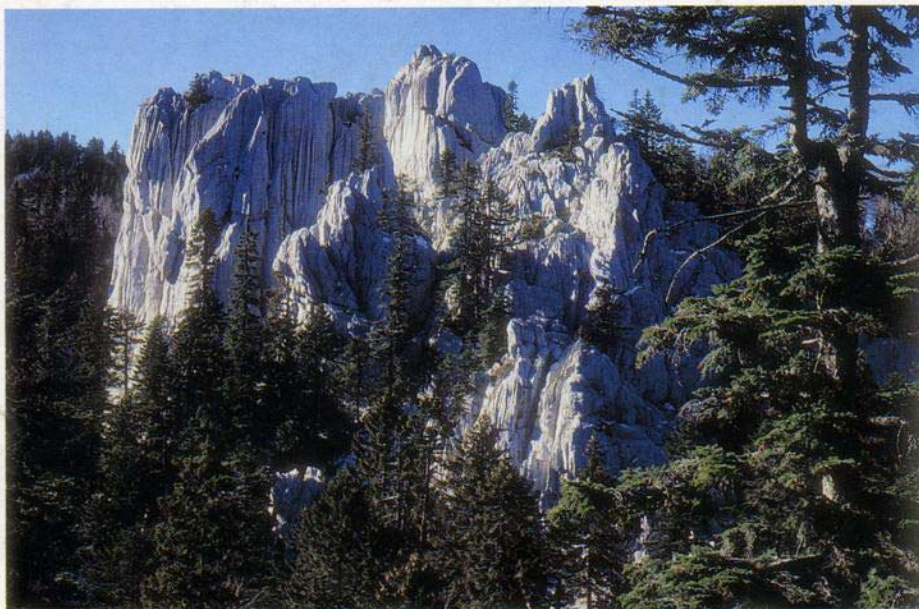
U dogovoru s urednikom (duže vrijeme u inozemstvu) i Uredničkim odborom, ovaj broj "Hrvatskog planinara" uredio je Alan Čaplar. (Ur.)

Senaidu Sendareviću-Seni

Dvorac u Samarskim stijenama

Foto: Stanislav Horaček

PANTONE® COLORS

CHIROMOS^{dd}

Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska

CHIROMOS

Printing Ink Factory Samobor - Croatia